

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

Skotská klanová identita ve 21. století

Lukáš Linka

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Lukáš Linka

Hospodářská politika a správa
Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Skotská klanová identita ve 21. století

Název anglicky

Scottish Clan Identity in the 21st century

Cíle práce

Cílem této práce je popsat vznik a vývoj vybraných skotských klanů, které v historii představovaly sociální uspořádání ve Skotsku a následně prozkoumat a poté definovat vnímání skotských klanů ve 21. století skotskou majoritní společností.

V teoretické části si práce klade za cíl jednotlivé klany pomocí odborné literatury prozkoumat a popsat jejich vznik a historický význam na skotském území a nastítnit situaci s jednotlivými klany po bitvě u Cullodenu v roce 1746.

Praktická část se poté věnuje vnímání skotských klanů moderním člověkem v moderní společnosti, klade si otázky, jak jej členství v klanu ovlivňuje, jaký to má vliv na jeho sociální status, popř. na člověka samotného.

Metodika

Diplomová práce kombinuje metody kvalitativního a kvantitativního výzkumu. V první části diplomové práce je použita metoda dotazování, konkrétně technika polostandardizovaných rozhovorů na dálku. Předem vybraní informátoři jsou dotazováni otázkami, které se dotýkají vnímání skotské kultury, klanů a v neposlední řadě vztahů mezi jednotlivými klany. Z analyzovaných výpovědí jednotlivých informátorů budou sestaveny hypotézy, které se po sléze kvantitativně ověří na skotské široké veřejnosti pomocí dotazníkového šetření. Výsledky tohoto šetření budou vyhodnoceny a jednotlivé hypotézy ověřeny statistickými metodami.

Doporučený rozsah práce

60-70

Klíčová slova

klan, klanová identita, kultura, migrace, Skotsko

Doporučené zdroje informací

FRANK, Jan. Skotsko. Nakladatelství Libri : Praha, 2007. ISBN 978-80-7277-344-2.

FRANK, Jan. Skotsko. Nakladatelství Libri : Praha, 2007. ISBN 978-80-7277-344-2.

GELLNER, Arnošt. Národy a nacionalismus. Hříbal : Praha, 1993. ISBN 80-901381-1-X.

GLOVER, Janet R. The Story of Scotland. Faber and Faber : London, 1977. ISBN 0-571-04931-1.

INNES OF LEARNEY, Thomas. The Tartans of the Clans and Families of Scotland. Johnston & Bacon :
Edinburgh, 1964. ISBN: 0717945014.

WAY, George. Clans & tartans. HarperCollins Publishers Glasgow, 1995. ISBN: 0-00-470810-5.

WORMALDOVÁ, Jenny a kol. Dějiny Skotska. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN
978-80-7106-875-4.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Ing. Martin Slaboch, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 24. 2. 2020

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 26. 2. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 11. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Skotská klanová identita ve 21. století“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 11. 2020

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu této práce Mgr., Ing. Martinu Slabochovi Ph. D. za jeho ochotu, cenné rady a trpělivost během psaní této diplomové práce. Dále bych rád poděkoval mé přítelkyni, rodině a přátelům, kteří mě v psaní této práce podporovali. V neposlední řadě bych rád poděkoval všem informátorům a respondentům z celého světa, kteří mi poskytli důležité odpovědi pro dokončení této práce.

Skotská klanová identita ve 21. století

Diplomová práce se zabývá vnímáním skotské klanové identity ve 21. století. Dějiny skotského národa byly velmi ovlivněné Anglií, která se snažila Skotsko nepřetržitě podmanit a eliminovat klanovou identitu, která představovala společné znaky jako gaelskou kulturu, jazyk a společnost, ve které lidé žili. Po zániku klanového systému byli členové jednotlivých klanů z ekonomických důvodů rozehnáni ze svých území a mnoho jich bylo nuceno emigrovat. Po znovuobjevení klanů v 19. století začal být o téma klanů veliký zájem především lidmi, jež sdíleli stejné příjmení jako předkové těchto klanů. Práce si klade za cíl zjistit, jaká je podle těchto lidí klanová identita ve 21. století, jak jsou klany pro ně důležité a jestli je nějak ovlivňují v jejich každodenním životě. První část práce obsahuje teoretická východiska spojená s identitou a národní identitou. Dále se teoretická část věnuje historií skotského území, uvádí skotské klany do kontextu historie a popisuje jednotlivé události, které vedly k rozpadu klanového systému. V závěru této části popisuje současnost klanů. Druhá část se již věnuje výzkumu, který je rozdělen do kvalitativní a kvantitativní části. Kvalitativní část prozkoumává výzkumný problém pomocí rozhovorů více do hloubky a kvantitativní část tento výzkumný problém pomocí dotazníkového šetření aplikuje na širší populaci. Závěry výzkumů jsou poté zhodnoceny a interpretovány.

The Scottish clan identity in the 21st Century

This Diploma thesis is concerned the perception of the Scottish clan identity in the 21st century. The history of the Scottish nation is very affected by England, who tried to suppress Scotland and eliminate their clan identity, which is composed of common attributes such as Gaelic culture, language, or society, that the people lived in. After the fall of the clan system were the members of the individual clans evicted from the territories they lived in for economic reasons and many of them were forced to emigrate abroad. After the rediscovery of clans, the topic started to be very attractive to study, mainly by people, that shared the same surname with the ancestors of those clans. The objective of this study is to figure out, what the clan identity is in the 21st century according to those people, if their clans are important to them and if their identity influences them in any way in their everyday life. The first part of this thesis contains the theoretical background linked to clan identity and national identity. This part is also concerned with the history of the Scottish land, puts Scottish clans into broader context of history and describes the individual event that led to the destruction of the Scottish clan system. In the conclusion of this part, the thesis explains the contemporary clans. The second part is concerned with the research itself, the research is divided into two parts, qualitative and quantitative. The qualitative part of the research inspects the problem with serious interviews and the quantitative part applies the result of the qualitative part on a broader population. The outcomes are then reviewed and interpreted.

Obsah

1.	ÚVOD.....	10
2.	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	12
2.1.	Cíl práce.....	12
2.2.	Metodika.....	12
3.	TEORETICKÁ ČÁST.....	15
3.1.	Literární rešerše.....	15
3.2.	Identita.....	17
3.2.1.	Dělení identity.....	18
3.2.2.	Národní identita.....	19
3.3.	Úvod do historie Skotska.....	22
3.3.1.	Počátky prvních lidí na území Skotska.....	22
3.3.2.	Římané na území Británie.....	22
3.3.3.	Formování království a hrozba Vikingů.....	22
3.3.4.	Vztahy mezi Skotskem a Anglií.....	23
3.3.5.	Války o nezávislost.....	24
3.3.6.	Pomalá cesta zpět k unii.....	25
3.3.7.	Počátek Velké Británie.....	26
3.4.	Skotské klany.....	27
3.4.1.	Členění skotského území.....	27
3.4.2.	Vznik klanů ve Skotsku.....	27
3.4.3.	Členové a fungování klanu.....	28
3.4.4.	Život mezi klany.....	29
3.4.5.	Tartan a odívání.....	30
3.5.	Stručná historie vybraných klanů.....	31
3.5.1.	Klan Armstrong.....	32
3.5.2.	Klan Buchanan.....	32
3.5.3.	Klan MacArthur.....	33
3.5.4.	Klan Mackenzie.....	33

3.5.5.	Klan MacLeod	34
3.5.6.	Klan Donald (MacDonald)	34
3.5.7.	Klan Campbell	35
3.5.8.	Klan Forbes	35
3.5.9.	Klan Gunn	36
3.6.	Jakobitská rebelie	36
3.6.1.	Politická situace	36
3.6.2.	Slavná revoluce	38
3.6.3.	Jakobité a jejich migrace	38
3.6.4.	Počátek a průběh rebélie	39
3.6.5.	Závěrečné roky rebelie	40
3.6.6.	Následky rebelie	41
3.7.	Konec skotského klanového systému	42
3.7.1.	Politická situace mezi královstvím a klany	42
3.7.2.	Čistky na Vysočině	42
3.8.	Současnost klanů	43
3.8.1.	The Court of the Lord Lyon	43
3.8.2.	Zkoumání původu	44
3.8.3.	Znovuobjevení klanů	45
3.8.4.	Klanové společnosti dnes	46
4.	VLASTNÍ PRÁCE	48
4.1.	Představení výzkumného problému	48
4.1.1.	Výzkumné otázky	48
4.2.	Postup výzkumu	48
4.3.	Rozhovory s informátory	49
4.3.1.	Představení informátorů	49
4.3.2.	Způsob rozhovorů	50
4.3.3.	Analýza rozhovorů	50
4.4.	Shrnutí rozhovorů	59
4.5.	Dotazníkové šetření	63
4.5.1.	Hypotézy	63

4.5.2.	Dotazníkové šetření	63
4.5.3.	Výsledky a analýza dotazníku	63
4.6.	Shrnutí dotazníkového šetření	71
4.7.	Testování hypotéz	73
4.7.1.	Testování hypotézy č. 1	73
4.7.2.	Testování hypotézy č. 2	74
4.7.3.	Testování hypotézy č. 3	75
5.	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ PRÁCE.....	76
6.	ZÁVĚR	79
7.	CITOVANÁ LITERATURA	82
8.	SEZNAM PŘÍLOH.....	85
	Příloha č. 1: Ukázka dotazníku pro respondenty	85
	Příloha č. 2: Dílo „An Incident in the Rebellion of 1745“	88
	Příloha č. 3: Ukázka tradičního oděvu v 18. století	89
	Příloha č. 4: Ukázka disciplín ze Skotských her v České republice	90
	Příloha č. 5: Ukázka svateb se skotskou tematikou	91

Seznam obrázků

Obrázek 1: Rozložení skotské Vysočiny a Nížiny.....	27
Obrázek 2: Historické rozložení území klanů ve Skotsku.....	31

Seznam grafů

Graf 1: Rozdělení pohlaví.....	63
Graf 2: Rozdělení národnosti respondentů	64
Graf 3: Členství v klanové společnosti	65
Graf 4: Členství na klanovém Facebooku.....	65
Graf 5: Účast na klanovém shromáždění.....	66
Graf 6: Porovnání současnosti a minulosti klanů	67
Graf 7: Hodnocení role klanu v každodenním životě	68
Graf 8: Hodnocení zájmu o historii klanu	68
Graf 9: Využívané výzkumy pro odhalení původu.....	69
Graf 10: Nenávis vůči ostatním klanům	70
Graf 11: Hodnocení síly klanové identity.....	70
Graf 12: Převaha identity jedince	71

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kontingenční tabulka k Hypotéze č. 1.....	73
Tabulka 2: Kontingenční tabulka k hypotéze č. 2	74
Tabulka 3: Kontingenční tabulka k hypotéze č. 3	75

1. Úvod

Skotské klany tvořily významnou část skotské historie již od 11. století a některé legendy prvních náčelníků, od kterých je odvozován vznik klanu, sahají až do 9. století. I když klany většinou mezi sebou byly zneprátelené, byly jich stovky a svými počty představovaly nervozitu nejednoho skotského nebo anglického vladaře. Původní hrozba ze severu přicházela již od příchodu Římanů, těm se sice povedlo podmanit si kmeny v Nížině, ale hrozba Piktů byla tak velká, že místo bojů se raději Římané rozhodli postavit zdi, kterými je mohli oddělit. Klany ovládaly území skotské Vysočiny a oproti Nížině, která se nacházela u Anglie, představovaly kolébkou gaelské, tedy keltské kultury. Přestože ne všichni Gaelové jsou Keltové, jejich potomci jsou dodnes k nalezení na skotských ostrovech podél skotské Vysočiny. Právě Nížina inklinovala více k Anglii a oproti Vysočině byla i přes některé pohraniční klany jednotnější a ve směrech jako je zemědělství více rozvinutá. Klanový systém existoval fakticky až do konce 18. století a během své existence klany sehrály svou roli i ve válkách o skotskou nezávislost. Klany sice byly rozličné, zneprátelené mezi sebou a těžko organizovatelné, spouště vladařům se ale podařilo jejich vliv využít ve svůj prospěch. I přes neustálou rivalitu Skotska a Anglie napříč historií se klany staly romantickým symbolem v boji za nezávislost, ve kterém sehrálo velkou roli náboženství.

Na základě vývoje v kulturním nebo socio historickém kontextu se vyvíjela u členů klanu jejich klanová identita. Nejvyšší představitel klanu – náčelník byl zodpovědný za životy jednotlivců, ale také za existenci klanu, který mu jeho předchůdci přenechali. Do klanů lidé buď přicházeli nebo se v něm už narodili a na tomto základě se stávali součástí strukturované společnosti a získávali svou klanovou, tedy sociální, identitu, o kterou ale také mohli přijít, pokud z nějakého důvodu byli náčelníkem vyhoštěni.

Ztráta klanové identity přichází pro klany po konci jakobitské rebelie a po začátku průmyslové revoluce, kdy farmáře na klanových území nahradily z ekonomických důvodů ovce. Klany však částečně získaly svou identitu zpět poté, co se do společnosti dostala romantizovaná díla o skotské Vysočině a do společnosti se rovněž vrátilo tradiční, též romantizované, odívání.

Dnes je Skotsko druhou největší zemí Spojeného království – Velké Británie a Severního Irsku, ve kterém žijí Skoti jako jednotný národ, nikoliv rozdělení podle klanů. Skotský národ spojuje jednotný jazyk, historie a kultura, avšak ve všech těchto oblastech neustále převládají prvky pocházející z klanů. Skotsko také v posledních letech zažívá velký nárůst v oblasti cestovního ruchu a centrem návštěv je právě Vysočina a její symboly jako je Loch-Ness, ostrov Skye či Ben Nevis.

Tato diplomová práce je rozdělena do úvodní, teoretické a praktické části. V úvodní části je popsán cíl práce a metodika, která charakterizuje postup tvorby práce a vysvětluje metody využití v praktické části. V teoretické části je nastíněna literatura ve formě literární rešerše, která byla využita pro tvorbu této práce. Další část se již zabývá identitou, stručně představuje historii Spojeného království a staví klanovou problematiku do kontextu dějin. Dále se práce věnuje historii skotských klanů a popisuje jejich vliv na dějiny Skotska. Poté se práce zabývá problematikou současnosti a situací se skotskými klany ve 21. století. Praktická část se zabývá výzkumným problémem, vysvětluje výzkumný cíl, hlavní výzkumnou otázku a podotázky. Výsledky výzkumu jsou formulovány a jsou z nich vyvozeny závěry v kontextu s hlavní výzkumnou otázkou.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem této práce je popsat vznik a vývoj skotských klanů napříč historií od jejich počátku, až do jejich rozpadu v 18. století a poté definovat vnímání skotských klanů ve 21. století nejen skotskou společností.

V teoretické části si práce klade za cíl prozkoumat historii Skotska a klanů v kontextu s Anglií a její historií. Bude vysvětlen vznik, kultura a fungování klanů a také budou detailně vysvětleny události vedoucí k rozpadu klanového systému rebelii jakobitů a následná migrace uprchlíků do celého světa.

Praktická část odpoví na výzkumnou otázku znějící: „Jak lidé vnímají svou klanovou identitu ve 21. století?“ a na výzkumné podotázky, které jsou obsaženy v kapitole 4.1.1. Poté se bude věnovat vnímání skotských klanů člověkem ve společnosti. Bude klást otázky, jak jej historie klanů ovlivňuje, jaký to má vliv na jeho sociální status, popř. na život člověka samotného.

2.2. Metodika

Diplomová práce zabývající se skotskou klanovou identitou využívá kvantitativní i kvalitativní metody. Teoretická část je sestavena pomocí studia odborné literatury a analýzy sekundárních dat, jako jsou články popisující různé výzkumy. Praktická část je tvořena dvěma částmi.

První polovina praktické části se zabývá dotazováním se jednotlivých informátorů, kteří dobrovolně odpoví na otázky pomocí polostrukturovaných rozhovorů, kde mají příležitost se díky doplňujícím otázkám k jednotlivým tématům detailně vyjádřit. Výhoda tohoto výzkumu spočívá v podrobném popsání zkoumaného jevu. Díky rozhovorům je možné problém prozkoumat do hloubky a díky možnosti doplňujících otázek se může naskytnout prostor pro odkrytí nových témat, které původně nebyly zahrnuty do výzkumu. Poznatky získané z první části budou využity pro vytvoření hypotéz, které následně otestuje druhá část.

Druhou polovinu tvoří kvantitativní výzkum, ke kterému jsou vytvořeny hypotézy týkající se výzkumného problému. Dotazníkové šetření se týká podobných otázek, jako tomu bylo u rozhovorů, a je rozšířeno o doplňující otázky k danému tématu.

I. Teoretická část

3. Teoretická část

3.1. Literární rešerše

Tématem národní identity se zabývá několik autorů, například jeden z nejvýznamnějších je Arnošt Gellner a jeho dílo *Národy a nacionalismus*. Arnošt Gellner představuje vlastní teorii národa a nacionalismu. Autor pojednává o tématech jako je například národ, stát, nacionalismus, společnost, kultura a dále také probírá různé formy nacionalismu. Gellner dělí vývoj lidské společnosti do etap, bere tak v úvahu kulturní i ekonomické aspekty, a ne pouze evropský prostor. Nejvíce se věnuje průmyslové etapě, protože zjistil, že nacionalismus je spojen se vznikem moderního průmyslu, tedy moderní průmyslové společnosti. To však samozřejmě není jediným aspektem vzniku nacionalismu, autor také dodává, že nacionalismus vychází z kulturního dědictví agrární společnosti. Právě pro tuto společnost využívá pojmu *agro-gramotný stát – „stát nebo společnost, založená na zemědělství s víceméně stabilní technologií, a na částečném, ale ne všeobecném používání písma“* (Gellner, 2003).

Historií Skotska a jeho klanů se zabývala řada autorů. Například Jan Frank se ve své publikaci *Skotsko* zabývá interpretací skotských dějin se snahou o oddělení od britských. Autor se zabývá historií skotského území již od pravěku, avšak nejvíce se věnuje středověkým a novověkým dějinám a okrajově se věnuje také současnosti.

Dějiny Skotska od autorky Jenny Wormald jsou doplňující literaturou a svým rozvržením poskytují základní informace o velmi obsáhlých dějinách, které se datují už od doby před 14 tisíci lety. Jedná se o kolektiv autorů, kteří jsou experti v kategoriích, jež popisují v příslušných kapitolách. Dílo začíná ranými dějinami, tedy keltským osídlením, obdobím římské nadvlády a poté vpádu Norů do Skotska. Rok 1100 nazývá autor počátkem národního státu, a tedy i dobou, kdy nastal hospodářský růst. Dále se kniha věnuje počátkům bojů za nezávislost, tedy i příběhů Williama Wallace a krále Roberta I. Skotského, skotské renesanční monarchii v 16. století a reformaci, ohrožení nezávislosti v 17. století a pokračuje takto až do 20. století. Kniha popisuje dějiny, vedle kterých byl budován skotský klanový systém, tedy období, kdy byl na svém vrcholu ale také jeho úpadek.

Clans & Tartans od autora George Waye je dílo zabývající se klany a jejich historií, avšak na základě tartanů, jedná se o příručku k jednotlivým tartanům a přes tartany vysvětluje historii většiny skotských klanů. Kromě toho popisuje, jak se vyvíjelo odívání od počátku skotské kultury (Way, 1995).

Dílo Clans and Tartans of Scotland od autora Thomase Innese, se podrobně věnuje nejstarším rodinám Skotska. Innes se vrací zpět do 19. století a popisuje příběhy skotských klanů, také věnuje velkou důležitost jejich původu. Autor popisuje jednotlivé klany a věnuje se jejich významu. Podle něj v moderní době nemají klany oficiální strukturu uznávanou Skotskou autoritou, která reguluje skotskou heraldickou společnost a s ní také erby. Innes zmiňuje, že většina skotských klanů má vlastní tartan, erby a tradice, které se tradují do 19. století. Podle Innese je běžné, že se společnost mýlí v myšlence, že klanová jména mají přímé příbuzenství po celém světě (LEARNEY, 1964).

Blanka Řeháková a Klára Vlachová se ve své studii *The Nation, National Identity, and National Pride* věnují národní identitě v 11 evropských zemích. Ve studii je národní identita chápána jako konstrukt, který se skládá ze čtyř pilířů: teritoriální identita obraz národa, národní hrdost a láska k národu. V rámci národa se autorky soustředí na pilíře, které definují národ etnický a národ státní. Dále se zabývají měřením národní hrdosti ve vztahu s kulturou a v závěru vysvětlují dva náhledy na lásku k národu: nacionalismus a patriotismus. „*V současném světě převládají národní státy – suverénní geopolitické entity, na jejichž území převládá jeden národ. Národní identita je síla, která udržuje národní stát v celku.*“ (Řeháková, 2000)

Malcolm se ve své studii *The Decline of the Scottish Clans* zabývá historií klanů a systému, kterého byly součástí. Výzkum pojednává o původu a okolnostech blížícího se konce klanů a skotské gaelské kultury, který se již několik století blížil. Výzkum se snaží nastínit vývoj královského snažení o vytvoření mírumilovné a prosperující společnosti na skotské Vysočině a ostrovech a také popisuje jevy, které měly na klany a jejich lid mnohem horší účinek než se původně očekávalo. „*Od Jakuba IV v pozdním 15. století až do Hanoverské dynastie v 19. století, si chtěla skotská koruna udržet ruku nad Vysočinou a ostrovy. Vybraný mechanismus, který měl změnit Gaelskou společnost byl institucionální politika a dramaticky uspěchalo úpadek klanů.*“ (Stewart, 2016).

Tartan – jedná se o specifický vzor tkanin, které jsou systematicky uspořádány v pravoúhlých pružích, kde se liší jednotlivé barvy, vzory atp. (viz. **Kapitola 2.4.5**)

3.2. Identita

Pro potřeby této práce je také třeba definovat, co je to vlastně identita. Slovo identita pochází z latinského *identitas*, což má zřejmě původ v latinském *identidem*, které je zkráceným souslovím *idem et idem*, jež doslovně znamená „stejný a stejný“ (Bačová, 2008).

Z hlediska psychologie lze identitu vnímat jako vnímání a prožívání toho, čím je jedinec sám o sobě samém. V psychologii se nachází velké množství definic a modelů, které identitu popisují. Některé se od sebe mírně liší, avšak symboly jsou téměř vždy stejné. Především se jedná o hlavní motiv uvědomělého „já“, které tvoří imaginární bod, který je cílem dalšího prozkoumávání. To je vnímáno jak jedincem, tak jeho okolím. K tomu se váže druhý znak, a sice sociální stránka identity jednotlivce (Bačová, 2008).

Podle V. Bačové v naší kultuře vyjadřujeme u osoby nebo společenství více charakteristik současně: její/jeho autenticitu – integritu – kontinuitu – relativní stejnost v čase – sebedefinování – definování jinými – odlišnost od jiných – uvědomění si odlišností – afiliaci s lidskými společenstvím (Bačová, 2008).

Podle Brubakera a Coopera se teorie identity dělí na silné a slabé koncepce. Silné koncepce chápou identitu jako stabilní a neměnnou, naopak slabé koncepce jí vnímají jako variabilní a neustále vyvíjející se (Brubaker, 2000).

Silné koncepce dle Brubakera a Coopera jsou tyto:

- Identita je něco, co měli, mají, měli by mít nebo hledají všichni lidé.
- Identita je něco, co měli, mají, měli by mít všechny skupiny (etnické, národní, rasové atd.
- Identita je něco, co lidé nebo skupiny mohou mít, aniž by si to uvědomovali. Identita tedy může být objevená nebo mylná.
- Kolektivní identita je založena na silné skupinové příslušnosti, homogenitě a ostré hranici mezi „my“ a „ti druzí“.

Slabé koncepce

- Proměnlivost, která nemá vazbu na místo, čas nebo okolí. Zde existují návrhy na jiné termíny – identifikace a kategorizace, tj. chápání sebe samého a vlastní sociální umístění.

3.2.1. Dělení identity

Identitu lze v základu rozdělit do tří skupin

- Intrapersonální identita
- Interpersonální identita
- Sociální identita

Intrapersonální identita – vnímá identitu jako středobod naší osobnosti a existence a pokládá si základní otázku týkající se existence jedince, tedy „kdo jsem?“. „*Identita je z tohoto pohledu sebeuvědomění si své celostnosti, autenticity, nepřetržitosti a stability vzhledem na zevnitřněné osobní hodnoty a normy.*“ (Bačová, Identita v sociální psychologii, 2008). Na tomto příkladu si lze všimnout, jak se vnější vlivy dostávají do soukromého vnímání jedince jeho samého. Naše vlastní identita se tedy tvoří jako výsledek introspekce, poznávání sebe sama, porovnáním s dalšími, zvolením a přejímáním zásad či pravidel, které chceme nebo musíme dodržovat (Bačová, 2003).

Interpersonální identita – podle tohoto úhlu se jedinec snaží zjistit, kým je a kým chce vlastně být ve vztahu ke a k členům mezi kterými se nachází. Zde se nachází důležitá proměnná – aktuální role jedince v dané společnosti. Těchto rolí je pro jednoho jedince celá řada, jedinec může být členem rodiny, členem školního kolektivu, členem klanu a přes nespočet rolí se jedinec v každé roli musí jinak přizpůsobit. To, jak si jedinec utváří identitu v rámci jednotlivých skupin se nazývá **identifikace se sociálními rolemi**. Interpersonální identita tedy odpovídá na otázku jedince „kdo jsem“, ale ve vztahu k rolím, které jedinec plní jako člen určitých společenských skupin v daném místě a čase (Bačová, 2003).

Identita sociální – ve strukturované lidské společnosti je vždy jedinec členem nějaké sociální skupiny. Jedinec může získat příslušnost v nějaké sociální skupině jen narozením. Příslušnost může být ale také získaná na základě životních rozhodnutí. Sociální identita se poté určuje podle příslušnosti k nějaké skupině a podle toho jaký přístup má jedinec k členství v oné skupině. Zde je důležitý kontrast mezi rolí, kterou si jedinec vybral dobrovolně a kterou nemohl ovlivnit. Sociální identita pak rozeznává jedince jako člena nějaké skupiny společně se symboly pro danou skupinu typickými, avšak ignoruje fakt, jestli se jedinec s daným společenstvím identifikuje, či nikoliv (Bačová, 2003).

3.2.2. Národní identita

Národní identitu lze přirovnat k určité formě společenské kategorie. Podle obecné definice je národní identita souborem sociálních, kulturních a politických hodnot, které patří k určitému společenství, které jsou schopné jí charakterizovat. Lidé se sami hlásí k tomu, že patří do určitých komunit, které dohromady tvoří jednu společnou komunitu, co si vymezí určité území a považuje jej za vlastní. Lidé se v těchto místech usídlí a území na kterém pobývají se stane součástí jejich identity a z tohoto území se stává „vlast“. Ve vlasti, tedy na území, na kterém pobývají se poté budují znaky, které definují národní identitu. Mezi nejvýraznější znaky patří jazyk, etnicita a náboženství (Poole, 1999).

Jazyk je jedním z nejběžnějších způsobů, pomocí kterého se od sebe lidé odlišují. Jako znak kultury se lidé učí jazyk, který je uvede do kultury jejich předků. Jazyk se rozděluje do několika typů: lidový, administrativní a tištěný. Lidový jazyk jedinec používá doma a naučí se jej od svých rodičů nebo jiných rodinných příslušníků. Administrativní jazyk je jazyk, co se využívá pro dorozumívání se napříč územím ve prospěch organizace vlasti. Ten se využívá pro standardizaci například politické byrokracie nebo pro usnadnění komunikace při obchodování. Příkladem administrativního jazyka je horní němčina, která byla použita v souvisejících nebo nesouvisejících jazycích, kterými se na daném území mluví. Tištěný jazyk doplňuje administrativní jazyk a umožňuje mu šíření. Tištěný jazyk má také funkci „ohýbání“ jednotlivých dialektů ve prospěch administrativního jazyku, zároveň také eliminuje konkrétní jazyky a jejich dialekty, které se mohou vyskytovat v rozličných regionech jednoho území a později státu (Anderson, 2006).

Etnicita se často považuje za nepravděpodobný znak národní identity, protože hraje roli pouze u východního modelu národní identity. Západní model bere namísto etnicity podobné zvyky a zákony jako znak národní identity. Etnicita formovala národní identitu předtím, než začaly platit zvyky, zákony a vymezil se význam rodiny. Podle Smitha je národ fiktivní „super-rodina“, která nabízí důvěru mezi všemi členy oproti ostatním, kteří nejsou členy (Smith, 1991). Konkrétními zvyky a zákony se mohou řídit lidé, kteří se necítí být členy jednotlivého národa. Vzniká tedy etnická identita, kde se lidé cítí být blízcí jeden k druhému, ale naopak se vymezují vůči ostatním. Ve státě se pak mohou eliminovat jednotlivé etnicity kromě jedné a vzniká tak jednotný etnický národ s rozeznanou vlastí na kterou je vázán státními hranicemi (Wilson, 2007).

Náboženství bylo znakem národní identity především v pre-industriální době. V moderním světě je již méně význačné. Náboženství řadilo lidi do skupin a nabízelo podobné zvyky a zákony, které byly významnější než ty, co lidem ukládali politici (Coackley, 2007).

Kromě jazyka, etnicity a náboženství národní identitu budují také další kameny, které tyto 3 znaky prolínají. Vlachová s Řehákovou (Řeháková, 2000) uvádějí, že národní identitu budují tyto pilíře:

- obraz národa
- vazba k národnímu státu
- národní hrdost
- pocit věrnosti a lásky k národu
- připravenost jednat ve prospěch národa.

Obraz národa je charakterizací členů národa a jejich znaků, které jsou pro ně typické. Existují dva hlavní typy národa:

- Národ etnický, kde jsou jeho členové považováni za členy národa, protože již nějakou dobu žijí na jeho území, zároveň si udržují stejné zvyky a kulturu jako ostatní. Skotská Vysočina byla typickým příkladem etnického národa, kde členové na jednotlivých územích žili v klanech a měli svou vlastní kulturu.
- Národ státní, zde je příslušnost členů založena na politice a zákonech, tedy státní občanství a autorita vůči státním institucím. Typickým příkladem zde jsou koloniální země a později objevené kontinenty (například USA).

Evoluce národa je poté v ideálním případě postupný přerod z tradičního etnického národu do moderního státního národa. Podle Hallera je nepředstavitelné, že by převážně mimo dané území existovalo národní povědomí. Lokace tak hraje klíčovou roli, nicméně však národní povědomí není na lokalitu přímo vázané, ale území tvoří stabilní centrum, kde se formuje a přetrvává (Řeháková, 2000).

Podle konceptu van Kersbergena však lidé nejsou vázáni pouze na jedinou identitu. Jedinec může být vázaný k několika různým národům, i když jednotlivé národnosti spolu nemusí nijak interagovat. Stejně jako může být jedinec členem několika soc. skupin, může být členem několika států. Stejně se pak může jedinec vnímat jako člen většího celku, např. EU (Řeháková, 2000).

Národní hrđost je faktorem, který zvyšuje lákavost národní identity. Ta vychází z významných národních úspěchů ale také neúspěchů. Jedná se především o historické, kulturní či sportovní okamžiky, které se hluboce zapsaly do paměti národa. Národ je schopný se semknout a cítit svou národní identitu i přes neúspěchy (Řeháková, 2000). Takovým příkladem může být pro Skoty konec jakobitské rebelie, která znamenala konec klanového systému na Vysočině a spoustu mrtvých na straně Skotska. Avšak jakobitská rebelie byla i přes svůj neúspěch pro Skoty bojem za svobodu a naději na samostatnost. Těžké časy, které přišly po rebelii donutily národ se více semknout, a ještě více prohloubit nenávisť vůči Anglii.

Pocit věrnosti a lásky k národu se projevuje navenek skrze patriotismus a nacionalismus. Rozdíl mezi těmito myšlenkovými směry spatřuje Heywood v pohledu na ostatní národy. Patriotismus znamená věrnost a lásku k národu a vůli něco vykonat pro dobro národa. Nacionalismus znamená v podstatě to samé, jen s vymezením se oproti jinému národu či národům. Heywood na rozdíl od Gellnera spatřuje nacionalismus spolu s patriotismem jako součást národní identity (Řeháková, 2000).

Podle Smitha je nacionalismus „ideologické hnutí“ národní identity (Smith, 1991). Podle Gellnera, i když nacionalismus není znakem národní identity, vytváří národy tam, kde neexistují (Gellner, 2003). Gellner také uvádí, že nacionalismus je zdrojem sentimentu, že národ a stát by se měly stát jedním a měl by vzniknout národní stát.

Připravenost jednat ve prospěch národa je podle Vlachové s Řehákovou rozdílná mezi národy. „*Existují národy, které jsou připraveny jednat za svou zemi více než jiné, a příčiny této ochoty či neochoty jsou spatřovány v historii. Mezi tyto, kteří jsou za svou zemi připraveni bojovat patří v Evropě Britové, Španělé, Francouzi, Švédi, Finové, Dánové, Poláci a Irové.*“ (Řeháková, 2000). Skotové již historicky několikrát dokázali, že jsou připraveni bojovat za svůj národ. Jejich historie, která se neustále proplétala s Anglií je i v současnosti příkladem touhy o boji za svůj národ. V současnosti je takovým příkladem neúspěšné referendum o oddělení Skotska od Spojeného království v roce 2014.

Referendum za Skotskou nezávislost – V září v roce 2014 proběhlo referendum o nezávislost Skotska, které prosadila Skotská národní strana během vlády Davida Camerona. Při 85 % účasti byl výsledek 44,7 % pro nezávislost a 55,3 % nezávislost odmítlo (The Guardian, 2014).

3.3. Úvod do historie Skotska

3.3.1. Počátky prvních lidí na území Skotska

První lidé se na území dnešního Skotska usídlili na západním pobřeží někdy okolo roku 7 000 př.n.l. Jednalo se o lovce a rybáře, kteří lovili pouze na pobřeží a do Středozeří se v podstatě nedostali, pokud se tam nevydali sami na lov. První velká migrace nastala až kolem roku 900 př. n. l., kdy se na ostrov dostali Keltové. Hovořili indo-evropským jazykem, který byl rozdělený do dvou částí: goidelské jazyky (irština, skotská gaelština, manština) a brythonské jazyky (velština, bretonština, kornština). Kvůli tomu, že si tito lidé barvili tváře, začali jim Římané říkat Piktové, což znamená „pomalovaní“. Keltové, tedy Piktové, byli velmi organizovaní, žili pod vládou svých náčelníků a všichni byli součástí klanů a jiných kmenových společenství (Mackay, 2008).

3.3.2. Římané na území Británie

Britské ostrovy byly dobyty Římany v roce 43 n. l. a spolu s nimi si Římané podvolili kmeny ve Skotské nížině a začali stavět opevnění, aby udrželi severské kmeny od dobytého jihu. Piktové však později prohráli proti trénovaným Římanům, ale těm bylo jasné, že několik vyhraných bitev nad Pikty neznamena vyhranou válku a zároveň jim bylo jasné, že pobyt na území Skotska bude znamenat neustálou konfrontaci s divokými severskými klany. Proto byly vystavěny dvě masivní zdi, které se táhly od východního po západní pobřeží. První takovou zdí byl Hadrianův val a později byl vystavěný Antoninův val, s jehož dostavěním bylo rovněž dobyté území dnešního jižního Skotska. Poté, co politická nestabilita sužovala impérium, Římané dobyté území Skotska opustili (Mackay, 2008).

3.3.3. Formování království a hrozba Vikingů

Odchod Římanů umožnil vznik čtyřem královstvím: království Piktů, Britonů, Anglů a Gaelů z Dál Riata. Piktové žili na severu, Britoni žili na jihu, Anglové byli germánští okupanti, kteří žili na jiho-východě a lidé Dál Riada žili v západních zemích Argyll, kde se dnes nachází město Glasgow. V těchto časech vládci jednotlivých království bojovali mezi sebou a velikost jejich království spočívala v tom, jak úspěšnější proti sobě byli na bojišti. Tato hašteření mezi jednotlivými královstvími zarazil vpád Vikingů na britské ostrovy v 8. století. Vikingové si brzy podmanili Orkneje, Shetlandské a západní ostrovy

(Fisher, 1990). Znepřátelená království tak měla nového společného nepřítele. Problém se ještě prohloubil, když v roce 839 Vikingové zmasakrovali královskou rodinu Piktů. Jedno z království tak přišlo o nástupce. Tuto roli převzal král lidu z Dál Riata Kenneth MacAlpine. Stal se tak v roce 849 králem Piktů. Vzniklo tak Gaelské království. Vikingové se v druhé polovině 9. století vrátili, porazili zbylé Angly a také Bretaň, zatímco Gaelské království zůstalo izolováno. Kennethův vnuk Constantine mac Aed se stal prvním králem, který sjednotil Gaelské a království Piktů. Byl to schopný diplomat, kterému se dařilo skvěle odrážet Vikingy, ale také se mu podařilo získat spojení s některými tím, že jim provdal své dcery. Království, které se mu podařilo spojit pojmenováno Alba, které bylo původně označení pro celou Británii (Lynch, 2007). Po roku 900 se tímto názvem začala označovat území, která byla pod vládou Skotů. Jednalo se o jakousi první uvědomění skotského národa. V 10. století neustále nájezdy Vikingů znamenaly konec ostatních království, až na království Piktů, které samo záhadně zmizelo ze scény. Zbyly tedy pouze Anglie a Skotsko (Mackay, 2008).

3.3.4. Vztahy mezi Skotskem a Anglií

Poté, co se Anglie a Skotsko pomalu etablovaly do stabilních království, začaly bojovat mezi sebou. Potyčky začaly ve městech, v regionech a na hranicích. Kromě toho se Anglie snažila získat vliv a kontrolu nad Skotskem (Goring, 2008). Někteří skotští vládcí byli Anglií ovlivněni a začala anglikanizace Skotska. Markéta Skotská, manželka krále Malcoma III. Velkohlavého měla obrovský vliv nad skotským královským dvorem a také náboženstvím. V těchto dobách byl keltský společenský řád pomalu nahrazován feudálním systémem. Markéta se zasloužila o to, aby se skotská církev podvolila římské a přijala její tvář křesťanství. Postarala se rovněž o to, aby skotský dvůr získal anglickou tvář, tedy zvyky a ceremonie spolu s anglickým jazykem. Skotští statkáři byli nuceni zákonem podvolit své pozemky anglickým usedlíkům. To vedlo k značné nevoli a odporu a následnému vyhoštění Angličanů. Po její smrti se na trůn dostal její syn Edgar Skotský, který sice nebyl silným králem, ale sehrál důležitou roli na poli anglicko-skotských vztahů. Ten se považoval býti králem Skotů, avšak začal si uvědomovat, že je nemožné vládnout zemi, kde jih (Nížina) je anglikánský a sever (Vysočina) je gaelský s mnohem divočejší povahou. (Mackay, 2008). Dalším důležitým králem byl Vilém I. Skotský, který i přes to že byl skvělý vojevůdce, prohrál nad Jindřichem II. u Falaise v Normandii poté, co se neúspěšně snažil zpět získat Northumbrii. Vilém byl Jindřichem v roce 1174 donucen

podepsat dohodu, která znamenala ztrátu skotské nezávislosti a anglický král se tak dostal nad krále Skotska. V roce 1189 byla tato dohoda zrušena poté, co Vilém vyplatil obrovskou sumu Anglii a získal tak skotskou korunu zpět. Papež Celestýn III. vyhlásil skotskou církev za nezávislou na anglické církvi, což přineslo 100 let relativního míru mezi Skotskem a Anglií (Mackay, 2008).

3.3.5. Války o nezávislost

Po smrti Alexandra III. Skotského bylo Skotsko na pokraji občanské války, zlaté časy skotského středověku byly pryč a Skotsko bylo pod vládou skupiny ušlechtilých biskupů, kterým se říkalo „Ochránci Skotska“. Nástupkyně trůnu Markéta I. Skotská zemřela a zájemci o trůn byli hned dva. Jeden byl Jan I., původním jménem John Balliol a druhým byl Robert Bruce. Kvůli obavám z občanské války, která byla kvůli rivalitě dvou uchazečů o trůn na spadnutí, biskupové se obrátili na anglického krále Eduarda I., aby rozhodl o budoucím králi. Eduard se záminkou podmanění si Skotska vyzval Skoty, aby uznali jeho nadvládu, což Skotové odmítli. Eduard si chtěl být jistý budoucím králem, aby byl loajální jemu, a tak skrytě podporoval oba v tom, aby se zmocnili trůnu. Nakonec se stal králem John Balliol a byl jmenován Janem I. Skotským. Mezi skotským lidem byl značně nepopulární, jednal na rozkazy anglického krále, nechal mu důležité skotské hrady a umožnil mu neoficiálně vládu nad Skotskem. Aby Jan dokázal skotskému lidu, že je silný a nenechá si do vládnutí zasahovat Anglií, spojil se Francií a utvořili v roce 1295 tzv. Alianci Auld, která měla za cíl odrážení anglických invazí a samotnou porážku Anglie. Eduard však v roce 1296 dobyl Skotsko (Mackay, 2008). Z těchto činů vzešel skotský národní hrdina William Wallace, který se svými činy stal symbolem války za nezávislost. Boj Williama proti Anglii byl jako souboj Davida s Goliášem. Eduard měl na své straně moderní armádu, zatímco Wallace bojoval v podstatě s tím, co si Skoti přinesli. Williamovo povstání začíná a přidávají se k němu Skoti, které na jihu osvobozuje zatím, co Andrew Murray vede na severu další rebelii a jeho spojenci osvobozují od Angličanů západ. Armády Wallace a Murraye se spojují dohromady proti Anglii. V roce 1297 vedou úspěšný útok na Stirling Bridge, kde Murray umírá. William se stává rytířem a stává se z něj Ochránce Skotska ve jménu krále Jana I. Celá myšlenka rytíře, který není urozený, bojuje za svobodu a nezávislost skotského lidu získává v Evropě velmi dobré ohlasy. V roce 1298 je však William poražen králem v bitvě u Falkirku. Po prohrané bitvě se William snaží zajistit podporu ve Francii, Norsku a Římě. Angličané v roce 1304

znovudobyli Stirling a zajistili mír s barony, kteří předtím bojovali na straně Williama. Ten byl o rok později zajat, obviněn za velezradu a ve zkonstruovaném procesu bez možnosti hájit se odsouzen k smrti (Fisher, 1990).

Po porážce u Falkirku se Robert Bruce, tedy vnuk Roberta Bruce, který se snažil získat trůn nad Johnem Balliolem, stává Ochráncem Skotska. Robertova motivace bojovat za Skotsko je spíše osobní touha stát se králem než osvobodit Skotsko od anglické okupace. Robert podporoval Eduarda v roce 1296, ale když zjistil, že chce ovládat Skotsko, Robert se od něj odtrhl a vyčkával, jak dopadne bitva o Stirling. Robert je v roce 1306 korunován králem a stává se Robertem I. Skotským, avšak není uznáván králem až do roku 1310. Navzdory tomu, že Wallace byl pro Skoty hrdina, Robert byl ten, který bojoval v bitvě Bannockburnu, což v roce 1314 byla rozhodující bitva, otázka národní prestiže a bod obratu ve Skotské historii. Skotské království v čele s králem Robertem Skotským vítězí nad Anglií a Robertu se daří získat zpět zabraná území (Mackay, 2008). Ani poté však Anglie neuznala nezávislost Skotska, a tak skotští baroni sepsali Arbroathskou deklaraci, která byla adresována papeži. Tato deklarace potvrzovala nezávislost Skotska, pozici Roberta I. jako skotského krále a důrazně odmítla anglického krále, jakožto vládce Skotska. Podle některých byla deklarace důležitá pouze pro Skotsko ve smyslu problému v získání nezávislosti, je však důležité zmínit, že několik částí bylo využito při americké deklaraci o nezávislosti. Deklarace rovněž vytvořila přímou smlouvu mezi králem a lidem, což bylo pro krále významné varování, protože to znamenalo, že lid může krále svrhnout, nebude-li jeho vláda hodna skotského lidu. Bylo to především varování pro Roberta, o kterém se vědělo, že měl tendence podporovat Anglii v bitvě o nezávislost. I když Angličané tuto deklaraci neuznávali, byli nuceni o 8 let později podepsat dohodu z Northamptonu po tom, co Robert I. úspěšně plundroval sever Anglie. Díky tomu Skotsko získalo vše, co žádalo. Skotsko bylo uznáno jako suverénní národ, kterému vládl jeho král a není podřízený žádnému jinému králi (Fisher, 1990).

3.3.6. Pomalá cesta zpět k unii

Na skotském trůnu se od roku 1371 usadili Stuartovci, kteří vládli až do roku 1603 a od roku 1603 do roku 1707 také Anglii a Irsku. Stuartovci byli významnou královskou rodinou známou během jejich vlády po celé Evropě. Je důležité říct, že i když Skoti a Angličané byli ve válce skoro většinu času vlády Stuartovců, stejně se jednalo o prosperující zemi. Jakub IV. Skotský byl jeden z nejúspěšnějších vladařů, kterému

se podařilo obnovit mír ve Skotsku a rozšířit své pole působnosti na ostrovech. Jakub byl velmi renesanční člověk se zájmem o umění, hudbu, architekturu a ve snaze ochránit svou zem před Angličany velmi rozvinul námořní průmysl, který se stal známým po celé Evropě (Mackay, 2008). Původně byla Jakobovi přislíbena dcera Ferdinanda Aragonského, ale nakonec proběhl sňatek s dcerou anglického krále Jindřicha VII., Markétou Tudorovnou, který pro Tudorovce byl velmi klíčový kvůli přátelským vztahům se Skotskem. Jindřich VII. Umírá a na jeho trůn usedá Jindřich VIII. se kterým má Jakub potíže kvůli vypuknutí války s Francií. Skotsko mělo stále alianční vztahy s Francií a ty se dostaly do střetu zájmů s anglickým mírem. Jindřich v roce 1513 podniká invazi do Anglie a na to Jakub, král Skotska, vyhláší Anglii válku. Jakub v bitvě na Floddenském poli padl a králem se tak stal jeho roční syn Jakub V. a díky sňatku jeho otce s Markétou Tudorovnou se Stuartovcům otevřela cesta k anglickému trůnu poté co dynastie Tudorovců vymírá po meči (Mackay, 2008).

3.3.7. Počátek Velké Británie

Nástup Stuartovců na trůn začíná v roce 1603, kdy na trůn usedá syn Marie Stuartovny – Jakub VI. Skotský, který nyní získává také titul Jakub I. Stuart. Ten se stěhuje do Anglie s příslibem, že se do Skotska vždy jednou za 3 roky vrátí. Nakonec se vrátil pouze v roce 1617 s listy náboženských změn s cílem, aby se skotská církev sloučila s anglickou (Fisher, 1990). To byl jeden z prvních kroků spojených království, který se však neshledal s velkým úspěchem v budoucnu. Během vlády Jakuba se také začal používat termín Velká Británie, poněvadž se sám prohlásil králem Velké Británie a Anglie. Symbol této unie zobrazovala národní vlajka the Union Jack, která vznikla v roce 1606 a obsahovala kříž sv. Ondřeje (vlajka Skotska) a kříž sv. Jiří (vlajka Anglie). Po roce 1808 nese vlajka dnešní podobu, kde je ke zmíněným křížům ještě přidána vlajka Irska, tedy kříž sv. Patrika. Díky Jakobovi se tak od roku 1603 králové a královny prohlašovali za krále a královny Velké Británie. Tyto tituly navíc v Zákonech o unii z roku 1707 získaly legální formu (Fisher, 1990).

Během unie byla snaha udržet Skotsko s Anglií v klidném režimu, což však kvůli lišící se skotské a anglické církve nebylo jednoduché. Klid ve spojeném království měl definitivně narušit spor mezi králem a parlamentem, který dal za vznik hnutí, které v pozdějších letech navždy ovlivnilo skotské klany.

3.4. Skotské klany

3.4.1. Členění skotského území

Skotsko se z historického a topografického hlediska rozděluje na Nízinu (Lowlands), Vysočinu (Highlands) a ostrovy. Klany byly rozprostřené po celém Skotsku, avšak klanový systém měl největší vliv na Vysočině, tedy severní a severozápadní části Skotska. Nížina se nachází na jižní straně Skotska až k hranicím s Anglií. Složitější je to s ostrovy, kterých má Skotsko okolo 790. I zde byly klany rozprostřeny, je to především kvůli tomu, že většina ostrovů se nachází poblíž Vysočiny a souvisí to taky s nájezdy vikingů, spousta klanů má norské kořeny. Jeden z nejznámějších ostrovů je ostrov Skye, který se nachází na severozápadním pobřeží Skotska (Frank, 2007).

Obrázek 1: Rozložení skotské Vysočiny a Nížiny

Zdroj: Cultural Communication (28. listopad 2020) Cultural Communication:
<https://communication272spring2014.wordpress.com/highland-scots-lowland-scots/>

3.4.2. Vznik klanů ve Skotsku

Klany na území Skotska byly převážně záležitostí skotské Vysočiny, kde byl klanový systém velmi rozrostlý. Vznik klanů nebyl tolik spjatý s etnicitou, byla to spíše záležitost politiky a sociálního oportunismu. Klany jako takové vznikly ze šlechty, která se v drsných skotských podmínkách přetransformovala do rodové, tedy klanové organizace. Vznik

nejstarších klanů je datován až do 11. století. Některé legendy prvních náčelníků nebo hrdinů, kteří nesli jméno, které si poté náčelníci převzali, se datuje až do 9. století. Princip těchto klanů byl od začátku v uctívání původního klanového náčelníka. Náčelník byl nejvyšší autoritou v každém klanu a měl moc a kontrolu nad svými lidmi. Zároveň náčelník představoval médium mezi zemí a mezi bohy. Skotové překládají slovo „clann“ v gaelštině, jako „děti“ popř. „rodina“ (Frank, 2007). Na začátku tedy byl původní náčelník, který založil klan a jeho děti si převzaly jeho jméno za své druhé jméno. Ve většině případů se před jméno přidávala předpona „mac“, což lze z gaelštiny přeložit jako „syn“ nebo „potomek“ a díky tomu vznikala příjmení, jako např. MacDonald, MacLaren, Mackenzie, Mackintosh atd. Zmiňovaná předpona ale samozřejmě není pravidelností. Existují také příjmení jako např. Fraser, Gunn nebo Campbell (Frank, 2007).

3.4.3. Členové a fungování klanu

Členství v klanu je vázáno příjmením a členem klanu mohl být každý, kdo žil na území daného náčelníka, anebo na území, které se mu podrobovalo. Jak šel čas, tak se jednotlivé vazby neustále měnily k čemuž přispěla také častá migrace. Větší klany tak měly na svém území spoustu lidí, kteří nebyli příbuzní, a dokonce měli jiné jméno. Náčelník mohl rozšířit své řady tím, že adoptoval jiné rodiny, poskytl jim území a po čase tyto noví členové získali či převzali jeho jméno. Zároveň mohl náčelník vyhostit kohokoliv včetně členů vlastní rodiny. Pro klany existovaly dva základní druhy dědičnosti. Ve středověku existovalo právo *dúthchas*, což bylo normativní právo usadit se na území, kde náčelníci nabízeli ochranu a byli jasnou autoritou. Druhým a více rozšířeným způsobem, který byl více známý pro novověk bylo získání listin od koruny nebo od vyšší šlechty známé jako *oighreach*, což dávalo autoritu jak náčelníkům, tak vlastníkům konkrétní země (Way, 1994).

Klany vlastnily svá území, kde žili jejich členové, kteří byli pod ochranou. Na oplátku si klan vybíral peníze od svých členů takzvanými *Tacksmeny*, což byla nižší šlechta, která měla na starost správu klanu. Pokud byl klan větší a měl pod sebou více menších klanů, tak se peníze vybíraly napříč všemi klany. Tato nižší šlechta kromě finanční správy měla na starost mobilizaci v případě konfliktu, pohřby a podobné události (Way, 1994).

3.4.4. Život mezi klany

Klany měly mezi sebou různorodé vztahy, které se v průběhu času mohly měnit. Existovaly velké klany, které mohly vůči sobě chovat nenávisť, a tak spolu vedly války a také existovaly menší klany, které se s těmito klany nemohly rovnat vojenskou silou nebo velikostí území. Tyto menší klany se většinou přidaly k nějakému většímu klanu ve vlastním zájmu o přežití. Větší klany poskytovaly těm menším ochranu a menší klany buď platily nebo jiným způsobem se vyrovnávaly za svou ochranu. Samozřejmě existovaly případy, kdy klany mezi sebou rovnaly vztahy a mohlo se to dít například tím, že náčelník provdal svou dceru za syna jiného náčelníka v druhém klanu (Frank, 2007).

Klanovou identitu tvořil hlavně jazyk, po celé Vysočině se mluvilo převážně

Život v klanech se od romantického pojetí viktoriánské Anglie značně liší. Lidé v klanu dělali cokoli, aby přežili v drsných a nehostinných podmínkách skotské Vysočiny. Většina z nich trávila čas farmářstvím ve svých domovech a prodáváním svých plodin nebo různých předmětů na trzích, kde nejčastěji fungoval barterový obchod. V pohraničních klanech ve skotské Nízině bylo také velmi běžné přepadávání a rabování ostatních klanů a pohraničních měst a řek, tomuto se však více věnuje **kapitola 3.5.1**. Vedle obživy byla důležitá také zábava například ve formě poezie, vyprávění, tradiční hudby a v srpnu se konala sportovní klání mezi klany, které dnes rekonstruují Skotské hry (Highland Titles, 2020).

Skotské hry – původ těchto her sahá do 11. století. Král Malcolmem Canmorem z Braemeru při nich testoval schopnosti a sílu svých válečníků ze kterých poté vybíral své nejbližší spolubojovníky. Skotské hry se objevují také jako oslava vítězství krále Roberta I. Skotského v bitvě u Bannockburnu v roce 1314. Hry byly pořádány nejen šlechtici, ale také náčelníky a díky tomu byly velmi rozšířené. Konec her přichází až v roce 1746 po bitvě u Cullodenu a do společnosti se vrací až v roce 1782. Obrovský nárůst popularity přichází v 19. století. Dnes se tyto hry konají po celém světě, včetně České republiky a jsou už pouze společenskou sešlostí, nikoliv testováním válečníků (Rout, 2020).

3.4.5. Tartan a odívání

Skotská kulturní identita je nejspíše nejvíce tvořena spojením tartanu a odívání. Využití tartanu je velmi populární v mnoha variantách, avšak nejčastěji se využívá ve spojení s tradičním skotským oděvem – kiltem. Ten je známý po celém světě a je často dehonestován slovem „sukně“, nicméně se sukni má společný jen vzhled. Kilt ve spojení s klanovým tartanem je nošený po celém Skotsku a ostatních státech Velké Británie. Kilt je nošený také ve skotských diasporách po celém světě. V dnešní době se již však nejedná o oděv, který se nosí pravidelně, ale spíš při výjimečných událostech. Nejčastěji se s ním lze setkat na svatbě, kde ženich nosí kilt s tartanem svého klanu a případně je ještě obohacený o nějaké rodinné dědictví např. dýku nebo malý meč.

Tartan – jedná se o specifický vzor tkanin, které jsou systematicky uspořádány v pravoúhlých pruzích, kde se liší jednotlivé barvy, vzory atp. V oblasti klanů se jedná o jakýsi identifikátor pro jednotlivé klany v celém Skotsku. Každý klan má svůj tartan, který jej hrdě symbolizuje. Co se týče stáří jednotlivých tartanů v dlouhodobé historii, nejstarší vzory tartanů se pochopitelně nezachovaly. Záznamy o současných vzorech jsou až ze 17. a 18. století. Jedna z historických zmínek je známa malba *Episode from the Scotch Rebellion* od Davida Moriera, kde je zobrazený britský regiment, těsně před střetem s jakobity. Horalové (jakobité) jsou zobrazeni v oděvech, které mohou být identifikovány, jako dnešní tartany (Way, 1995).

Obrázek č. 2: Vzor tartanu – klan Stewart

Zdroj: Lochcarron (28. listopad 2020). Lochcarron of Scotland. MacPhail Hunting Ancient Medium Weight Tartan Fabric: <https://www.lohcarron.co.uk/macphail-hunting-ancient-medium-weight-tartan-fabric/>.

Kilt – Využití jednoduchého materiálu, je jednou z nejstarších forem oděvu zaznamenaných v severní Evropě. Kilt vychází ze skotského válečného oděvu. Skotský válečník byl oděn do dlouhého *plisé* (skládaný plášť), který dosahoval horní části kolen. Tento plášť zaručoval notnou volnost pohybu a silné *plisé* zajišťovalo určitou formu lehké ochrany vojáka. Oděv byl ještě doplněný o špičatou železnou helmu a válečník byl vyzbrojen kopím nebo dlouhým obouručním mečem zvaným *claymore*. Forma tohoto oděvu, který připomíná dnešní kilt, tedy složené plátno tartanu sepnuté sponou se začala objevovat až od 16. století, nicméně je pravděpodobné, že tuto formu oděvu přijali Skotové od Piktů (Way, 1995).

3.5. Stručná historie vybraných klanů

Na základě provedených rozhovorů byly vybrány klany informátorů, navíc byly autorem doplněny další významné klany. Skotské klany byly po celém území Vysočiny včetně ostrovů a také na území Nížiny, kde jich však bylo o poznání méně.

Obrázek 2: Historické rozložení území klanů ve Skotsku
 Zdroj: Highland Titles (28. listopad 2020). Scottish Clans and Families:
<https://www.highlandtitles.com/scottish-clans-and-families/>

3.5.1. Klan Armstrong

Tento klan je známý především díky období říčních pirátů na hranicích mezi Skotskem a Anglií, kterým se říkalo „*reiveři*“ (Reivers). Byli to bandité, kteří vykrádali hrady, unášeli za výkupné a vraždili. Armstrongové byli považováni za jedny z nejlepších v této „branži“. Kromě svého hlavního povolání byli Armstrongové najímáni jako žoldáci pro své skvělé schopnosti vedení boje. Jejich pozice na hranicích byla také nepřímo důležitá pro obě koruny. Zmatky, které vytvářely tyto klany měly nepřímo odpudit obě koruny od útoků jedné na druhou. V 15. století se Armstrongové dostali do jakési delegované kontroly napadených pohraničních území. Král Jakub V. Skotský vycítil hrozbu, kterou svou silou Armstrongové představovali a podle tradice král pozval Johna Armstronga z Gilnockie na setkání poblíž Hawicku, kde jej král popravil. Tohoto činu poté král litoval, když jej Armstrongové nepodpořili během jeho tažení na Anglii, které skončilo porážkou u Solway Moss v roce 1542 (Way, 1995).

Zřejmě nejznámějším nositelem příjmení Armstrong je Neil Armstrong, první člověk na Měsíci. Klan nemá svého náčelníka od rozptýlení Armstrongů v 17. století, avšak v roce 1978 bylo založeno společenství tohoto klanu a je v současnosti považován za velmi aktivní klan (Way, 1995).

3.5.2. Klan Buchanan

Historie tohoto klanu spadá do 13. století, kdy v roce 1282 Morris of Buchanan obdržel listinu potvrzující baronská práva na jeho územích. Také vlastnil malý ostrov Clarinch, jehož jméno se později stalo součástí bojového pokřiku. Klan podporoval tažení Roberta Bruce během Války o nezávislost a tím pádem bylo zajištěno pro klan bohatství. Později se Alexander Buchanan zúčastnil bojů podporujících Francouze ve válce proti Jindřichu V. a bojoval s ostatními Skoty v bitvě o Beauge v Normandii v březnu 1421. Území Buchananů bylo předáno Buchananovi z Arnprioru po smrti posledního náčelníka v roce 1682, avšak musela být prodána kvůli vysokým dluhům. Korunní sídlo Buchananů je nyní ve vlastnictví klanu Graham. Jméno Buchanan zaznamenává významné jméno v historii, kdy se James Buchanan stal 15. prezidentem Spojených států amerických. Od 17. století je klan bez svého náčelníka (Way, 1995).

3.5.3. Klan MacArthur

Jedná se o jeden z nejstarších klanů v Argyllu, což je západní část Skotska poblíž Glasgow. Historici se domnívají, že mají stejné britské nebo keltské předky jako má klan Campbell, ke kterému je dost často tento klan přidružovaný. MacArthurové během Války o nezávislost podporovali Roberta Bruce a za své zásluhy získali země ve středním Argyllu, které předtím patřily těm, který bojovali proti Robertovi, ale v roce 1427 země propadly koruně poté, co byl Ian Macarthur popraven pro zradu. Během let se někteří MacArthurové usadili na ostrově Skye, kde založili slavnou dudáckou školu a stali se dudáky klanu Macdonald, konkrétně větve Macdonalds of Sleat. Klan MacArthur je v současné době bez svého náčelníka, ale v roce 1991 the Lord Lyon pověřil Jamese Macarthura z Miltonu velitelem klanu (Way, 1995).

3.5.4. Klan Mackenzie

Historický původ klanu Mackenzie sahá do 11. století ke keltskému náčelníkovi Gilleoin na h'Airde, který byl přímým potomkem pradávných králů Irska, stejný původ sdílí s klanem Matheson a Anrias. Klan na svém vrcholu byl jedním z nejvlivnějších v celém Skotsku a je známý neustálými boji proti Donaldům. Svůj vliv si získali podporou koruny, která v nich viděla muže ze severu, kteří silně podporují monarchii. Vláda v Edinburghu je proto využívala jako dohled nad ostatními bouřlivými klany na severu.

Kromě podpory monarchie ukázali svou sílu v roce 1314 v boji o Bannockburn a na konci 15. století svedli několik bitev s Donaldy, například v roce 1491 Bitva o Blar Na Pairce a 1497 bitva o Drumchatt. Na začátku 16. století klan bojoval proti Anglii a měl těžké ztráty především v roce 1513 v bitvě o Flodden, kromě toho se vedly bitvy s klanem Munro kvůli rozšiřování svého území. Klan byl věrný Marii Stuartovně a bojoval po jejím boku proti jejímu bratru Jakubu Stuartovi v bitvě o Langside v roce 1568.

V 17. století se území ještě více rozrostlo, kdy s podporou vlády vnikli členové klanu na ostrov Lewis, kde bojovali proti Macleodům. Při jakobitském povstání se zájmy klanu rozdělily. Jedna část podporovala náčelníka Kennetha Mackenzie, který byl proti rebelii a druhá část klanu podpořila George Mackenzie, který se považoval za jakobita (Borland, 2018).

3.5.5. Klan MacLeod

Klan měl původně dvě větve, Macleodi z Lewis, kteří si později říkali „Lewes“ a MacLeodové z ostrova Skye, jejichž sídlo je na hradě Dunvegan, kamenná pevnost kousek od ostrova, kde toto místo bylo sídlem již prvního náčelníka. Původ MacLeodů lze dotrasovat do 13. století, kdy v se v roce 1200 narodil první Leod, jehož synové byli již známí jako MacLeodi. Leod byl Nor, ale jeho společníci měli buď keltský nebo skandinávský původ. Hrad Dunvegan byl renovován ve Viktoriánské éře a dodnes zůstává domovem náčelníka klanu. Po celém světě je dnes tento klan velmi aktivní (Way, 1995). Dnes má klan svá společenství kromě Skotska také v USA, Austrálii, na Novém Zélandu a v Kanadě.

3.5.6. Klan Donald (MacDonald)

Klan Donald je největším a nejstarším klanem na skotském území, který v historii téměř 400 let vládl západní Vysočině a Hebridám. Jejich síla společně s územím se rozrostly takovým způsobem, že byli schopni konkurovat skotskému nebo anglickému králi a díky tomu náčelníkům připadl také titul „*Lord of the Isles*“. Jméno Donald pochází od prvního Donalda, vnuka Gaelského hrdiny a krále Hebrid Somerleda, kterému se v roce 1156 podařilo vyhnat Vikingy z ostrovů. Po jeho smrti ve válce proti králi Alby Malcomu IV. království ostrovů bylo rozděleno mezi jeho 3 syny.

Klan byl rozdělen do větví, kde potomci Donalda vládli a hlavní náčelník hrál roli hlavního otce klanu, vzniklo tak klanové království, které bylo konkurenční skotské koruně. Donaldi byli prakticky vazalové krále Norska Haakona IV. Norského, kterého ale porazil Alexandr III. Skotský. S porážkou norského krále byli Donaldi začleněni v roce 1263 pod skotské království. O generaci později Donaldi stáli po boku krále Roberta I. Skotského v bitvě u Bannockburnu v roce 1314, což klanu přivedlo spoustu výhod a čestné místo v pravém křídle skotské armády. V období od 15. do 18. století moc Donaldů začíná slábnout poté, co je náčelníkům odebrán titul pána ostrovů. Jednotlivé větve se pak začínají rozdělovat kvůli odlišným aliancím a některé větve navíc byly katolické a strach z pronásledování katolíků protestanty ještě dále rozděloval již tak oslabený klan.

Během jakobitského povstání se Donaldi postavili na stranu jakobitů a zúčastnili se revoluce nejprve v roce 1715 a poté v roce 1745. V roce 1746 byli v bitvě se svými třemi divizemi poraženi. Po porážce spousta Donaldů opustila Skotsko a usadili se

především ve Spojených státech amerických, kde jejich potomci do dnes žijí (Borland, 2019).

3.5.7. Klan Campbell

Campbellové původně pocházejí ze severní části Skotska a zřejmě se jedná nejúspěšnější klan ze všech klanů ve Skotsku. Původně byl klan znám pod jménem Dairmid, Jméno Campbell se formuje až ve 13. století a pochází po známém válečníkovi Cailean Mór Campbeul, který byl údajně bratranec Roberta Bruce a sehrál roli v soupeření o trůn mezi Robertem Bruce a Johnem Balliolem. Jméno Caileana si pak převzali následující náčelníci, kteří převzali vládu nad klanem. Caileanovi byl udělen rytířský status a jeho syn Neil získal země u Loch Awe a v Argyll. V těchto místech Campbellové upevnili svou moc na dalších 700 let. Campbellové byli kromě své úspěšnosti také značně nenáviděni a nenávist vůči nim přetrvává do dnes. Díky tomu, že Campbellové byli věrní Robertu Bruceovi v bitvě u Bannocburnu, poté co Robert usedl na trůn, získali zmiňovaná výhodná území a díky svatbám s významnými rodinami se dostali i k velkému bohatství. Campbellové jsou také známí studiem práv a v minulosti jim tato studia poskytovala intelektuální výhodu nad ostatními klany. Nenávist vůči nim byla prohloubena masakrem u Glen Coe, kde pohostili zhruba 80 členů MacDonaldské výpravy a na rozkaz anglického krále je nad ránem vyvraždili (Borland, 2015).

3.5.8. Klan Forbes

Jméno Forbes pochází z Aberdeenshire, což je oblast v severním Skotsku. Historie klanu sahá až do 13. století a začíná legendou, kdy předek Forbese Ochochar z Irska zabil medvěda a zmocnil se dosud neobyvatelného území.

Na konci 13. století byl Alexander de Forbes obávaným nepřítelem Eduarda I., když se snažil zmocnit nadvlády nad Skotskem a zemřel při obraně hradu Urquhart, který se nachází na břehu Loch-Ness. Jeho syn byl zabit v bitvě o Dupplin v roce 1332. Jednalo se o významnou bitvu ve druhé válce o skotskou nezávislost, kde Forbesové podporovali dětského krále Davida II., syna krále Roberta I. Skotského proti Eduardu Balliolovi. Díky jeho synovi siru Johnovi de Forbes se pak klan rozrůstá do více větví zahrnující jména jako Brux, Corse, Cragievar, Cullode, Echt Kildrummy a jiné. Nejstarší syn sira Johna Alexander je znám tím, že bojoval proti větvi Donaldů z ostrovů v roce 1411. Později mu byla provdána vnučka krále Roberta II. a tím se stal Lordem Forbesem. Během Unie

v roce 1707 tak byl klan Forbes významné skotské lordstvo. Jejich vliv ve Skotsku Forbesům pomohl snížit následky po konci jakobitského povstání v roce 1746 (Scots Connection, 2020).

3.5.9. Klan Gunn

Klan Gunn má norské kořeny, které sahají na území Skotska až do 12. století. První záznamy hovoří o náčelníkovi Gunni, jehož žena Ragnhilda zdědila statky po svém bratru Haraldovi, Jarlovi z Orkneji. První oficiální náčelník klanu Gunn byl podle záznamů George Gunn. Klan měl dlouhodobě nepřátele z klanu Keiths, kteří neustále útočili na náčelníky klanu Gunn, kvůli politické nadvládě v regionu. Gunnové sice opakovaně plenili teritoria Keithů, avšak utrpěli porážku v roce 1438 v bitvě na Tannašském vřesovišti a poté v roce 1464 v bitvě u Strathmore. Obě strany po vyčerpávajících bitvách utrpěly těžké ztráty a obě rodiny se dohodly, že si vyjasní své spory v bitvě šampionů. Keithové však lstivě využili situace a dorazili ve větším počtu než Gunnové, které jednoduše porazili. Během tohoto zahynul náčelník a jeho 4 synové. Gunnové jako takoví nezapadali do standardů Stuartovců v exilu a během jakobitské rebelii bojovali na straně Anglie.

Klan je vedený velitelem, který je brán symbolicky jako zástupce náčelníka, ale byla vznesena petice vůči Lord Lyon, aby bylo náčelnictví předáno pokrevnímu dědici předešlých náčelníků (Way, 1995).

3.6. Jakobitská rebelie

Jakobitská rebelie byla série povstání, která začala vyhnáním legitimního krále Jakuba II. Stuarta z trůnu. Vyhnání bylo motivováno především náboženstvím a na protest tohoto aktu vznikli jakobité motivováni především strachem z protestanství, kteří podporovali návrat katolického krále Jakuba. Od roku 1689 do roku 1746 proběhlo několik významných povstání a pro budoucnost skotského klanového systému se stalo klíčové povstání v roce 1745.

3.6.1. Politická situace

Cesta k jakobitské rebelii a příběhům o hrdinném tažení za skotskou nezávislost a svobodu a poté její hořký konec, který v roce 1746 změnil život na skotské Vysočině začíná téměř před 100 lety, kdy si Anglie prošla sérií velkých politických změn. Tyto změny se týkaly rovnováhy, tedy spíše nerovnováhy, moci mezi králem, kterým byl tehdy

Karel I. Stuart a mezi parlamentem. Ve 40. letech 17. století byla nastolena série redukcí moci krále pomocí parlamentu. Jednalo se o dlouhodobý plán, jak udělat z krále s absolutní mocí loutku, která by pouze reprezentovala stát. Karel I. Stuart byl král jehož vláda doprovázela spory s parlamentem, a kterému nakonec během občanské války také parlament vyhlásil válku. Král měl ze začátku malou podporu, ale spoustu lidí na straně parlamentu nakonec přistoupila na stranu krále potom, co parlament zašel se svými reformami až příliš daleko. I přes to byl král z moci svěřené parlamentu popraven v roce 1649 a na trůn se po něm dostává jeho syn Karel II. Stuart, kterému se značně podařilo získat moc krále zpět (Prestwich, 2020).

Parlament na rozdíl od jeho otce nového panovníka s jistým klidem přijímá a očekává, že jeho vláda bude mnohem zodpovědnější. To se však brzy obrátilo ve značné obavy jak parlamentu, tak šlechty kvůli blízkým vztahům s francouzským králem Ludvíkem XIV, který byl zastáncem absolutní monarchie, ale kromě toho také zarytý katolík (Miller, 1983). Královi se nepodařilo zplodit legitimního mužského potomka a politikou otrásala myšlenka, že by jeho právoplatným nástupcem měl být jeho bratr Jakub II. Stuart. Ten však byl kvůli svému katolickému vyznání značně nepopulární. Tyto myšlenky vyústily v Krizi vyloučení, kde byla snaha vyloučit králova bratra z nároku na trůn a udělit nárok na trůn Karlovu levobočkovi James Scottovi vévodovi z Monmouthu. V roce 1685 král umírá a na trůn přes značnou nevoli nastupuje jeho bratr. James neváhal a chystal se do Anglie nárokovat si trůn vojenskou silou, avšak Jakub již získal podporu parlamentu, což mu zajistilo vojáky a peníze. James si přes to nárokoval trůn po svém otci, avšak jeho rebelie byla neúspěšná a skončila obviněním ze zrady proti králi a následně popravou (Miller, 1983).

Následující roky se poté nesly v duchu souboje dvou nejznámějších politických stran, které v té době byly zformovány – Toryové a Whigové.

Whigové – byli proti absolutní moci krále a snažili se o konstituční monarchii. Whigové přišli s výše zmiňovanou Krizí vyloučení, která měla připravit Jakuba II. o jeho nárok na trůn. Název pochází skotské gaelštiny a znamená „zloděj koní“ (horse thief), což v té době znamenalo: „*ti co si uzurpují moc skrz revoluci a ignorují dědičné právo na trůn*“. Whigové silně podporovali roli parlamentu a jejich motivace k vyřazení Jakuba z trůnu nebyla jen kvůli tomu, že byl katolík, ale také protože to byla příležitost k volbám krále, jakého by si přáli (Maurice, 1952).

Toryové – na rozdíl od Whigů, Toryové byli konzervativci, kteří zarytě bránili a podporovali monarchii, vymezovali se proti parlamentu a snažili se zavést „rovnováhu“ v politice. Název Tory pochází z gaelského slova „Tóraj“ a znamená „pronásledovatel“, v té době přesný opak Whigů, tedy ti, co podporují trůn. Ve své podstatě měl název jedné strany urážet stranu druhou a naopak. Toryové podporovali Jakuba, což bylo poněkud ironické, protože byl katolík a Toryové podporovali protestantskou církev (Maurice, 1952).

3.6.2. Slavná revoluce

Jednalo se o téměř nenásilnou revoluci, při níž byl oficiálně a právoplatně svržen oficiálně zvolený král Jakub a byl nucen odejít do exilu do Francie na dvůr krále Ludvíka XIV. Jakub byl značně nepopulární, protože jeho vláda směřovala zpět k absolutní moci, navíc byl katolíkem a snažil se obnovit katolickou církev v Anglii, čímž si znepřátelil celou zemi včetně Toryů (Miller, 1983). Toryové a Whigové se proti tomu spojili a sepsali dopis směřující do Nizozemska Vilému III. Oranžskému, který byl manželem dcery krále Marie II. Stuartovny, ve kterém ho žádali, aby vpadl do země a uzurpoval si trůn. Jakub začal ztrácet své stoupence, kteří se připojovali k Vilémovi. Poté co jej opustila dcera Anna králi nezbylo nic jiného než odejít do exilu, tedy do Francie za Ludvíkem XIV. (Roberts, 2001).

Po revoluci došlo k výrazným změnám, například bylo zamezeno, aby se mužská linie Stuartovců vrátila zpět na trůn. Jakub II. byl v exilu a jeho dcera Anna poté, co zemřela v roce 1714, kompletně ukončila Stuartovskou dynastii na anglickém trůnu. Zároveň bylo od té doby zakázáno katolictví a parlament získal opět vyšší moc na vládnutí v zemi včele s ideály prosazovanými Whigy o tom, jak důležitou roli má parlament, a že král může být svržen z trůnu, pokud jeho vláda nebude v zájmu království (Vallance, 2011).

Pro Skotsko je však nejdůležitější, že konec Slavné revoluce měl za následek vznik velmi důležitého hnutí, které bylo spojováno s Vysočinou a s jejími klany, a sice hnutí jakobitů.

3.6.3. Jakobité a jejich migrace

K jakobitům patřili lidé, kteří nepodporovali svržení krále Jakuba II. během Slavné revoluce, která svým způsobem toto hnutí vytvořila. Jakobité jsou tedy lidé, co podporují nárok Stuartovců na trůn. Zároveň neuznávali tehdejší spojení Anglie, Skotska a Irska

a celou formu tehdejšího Spojeného království považují za neprávoplatnou. Je také velmi důležité zmínit, že to byli převážně katolíci.

Jelikož ale spousta z nich byla nucena odejít ze země, jakobité se rozutekli do Evropy a začali si vytvářet jméno v cizí společnosti. Jak šel čas, každé povstání generovalo více a více uprchlíků ze země, a ti se neustále rozprostírali po celé Evropě (Lenman, 2020).

3.6.4. Počátek a průběh rebélie

Jakub II. se s podporou Ludvíka XIV vylodil v Irsku, kde bez větší námahy dobyl Dublin. Tomu pomohl silný jakobitský sentiment, který v Irsku panoval. Jakub I. Byl Irskem prohlášen za prvního irského krále kvůli jeho galskému původu, a tak byl považován Jakub II. za jeho následovníka. Jakub II. se tak na krátký čas stal králem, ale po prohrané bitvě uprchl zpět do Francie, což sice neukončilo rebelii, ale silně demoralizovalo jakobity (Lenman, 1980). Paralelně s povstáním v Irsku se na Skotské vysočině dávaly věci do pohybu směrem k Jakobovi, kde se pro něj začala tvořit armáda z jednotlivých skotských klanů, které byly převážně katolické. Ty působily potíže stoupencům Williama, avšak během zmiňovaného úprku „krále“ byla morálka kromě Irska zdecimovaná také ve Skotsku (Lenman, 1980). Přes několik bojů se nakonec horalové vrátili do svých domovů. Vilém, aby si pojistil, že se podobné rebelie nebudou opakovat, požádal náčelníky klanu, aby přísahali věrnost. Většina klanů přísahala věrnost, avšak klan MacDonald potkal osud, který později bude známý jako *Masakr u Glencoe*, který měl jejich klan ukončit (MacArthur, 1874).

Poté co Jakub II. v roce 1701 umírá si jakobité králem volí jeho syna Jakuba III., kterého by rádi ve své misi dostali zpět na trůn. Krátce poté umírá také Vilém a na trůn má usednout dcera Jakuba II. a sestra Jakuba III. Jakub však proti své sestře nepodniká žádné kroky (Margaret MacArthur, 1874). Poté co zemřela i ona vzniklo malé okénko naděje pro Jakuba, jak se dostat na trůn. V tu dobu zemřel také Ludvík, král Francie, kterého nahradil jeho vnuk. Ten však byl mladý, měl dobré vztahy s Anglií a nebylo v jeho zájmu Jakuba v cestě na trůn podporovat (MacArthur, 1874). Zde se do příběhu vrací také politické strany Toryové a Whigové, Toryové neoficiálně podporovali Jakuba III., to ale bylo veřejností zjištěno a Toryové byli zbaveni svého místa v parlamentu a k moci se dostávají Whigové. Během těchto drsných časů, byly zbytky aktivních členů jakobitského povstání donutily stáhnout se zpět za Jakubem do Francie. Zároveň to pro

Skotsko znamenalo jeho uzavření a vláda nařídila stavbu rozsáhlých silnic, které měly strategicky propojovat jednotlivé pevnosti a zajistit tak pevnostem mobilizační výhodu (Editors, 2020).

3.6.5. Závěrečné roky rebelie

Po dlouhých letech relativního klidu, kdy se jakobité v podstatě věnovali běžnému životu, přišel klíčový rok 1745. Po dlouhé době se na britských ostrovech opět objevují rebelie. Jakobité už nemají v Anglii žádnou podporu. Tato rebelie přichází ze Skotska a s novou tváří. Celé jakobitské hnutí a podpora Stuartovců byla převážně záležitostí náboženství, protože jakobité a spousta dalších lidí byli většinou katolíci, což bylo v protestantském království nepopulární. Tato rebelie je však více o Skotech a o skotské národní hrdosti. Syn Jakuba III. Charles Edward Stuart, který je také známý pod jménem *Bonnie Prince Charlie*, další symbol jakobitů, se stává pro Skoty symbolem svobody a možným koncem anglické nadvlády (Roberts, 2001). Charlese podporuje ve svém tažení Francie. Poté, co se dostal do Skotska, vyhledal silnou podporu, stejně jako jeho předchůdce, mezi klany na skotské Vysočině. K němu se přidal Randal MacDonald, kterým se vydal k tažení na Perth, kde se jim podařilo armádu ještě rozšířit (Lenman, 1980).

Po úspěšném tažení na Edinburgh, kde po velmi krátké bitvě, kdy nepříteli vpadli do týlu, se v listopadu 1745 Charles rozhodl k tažení na jih do Londýna, jenže to mu překazila v prosinci zima a nedostatek spojenců v Anglii. Mezitím se začal přibližovat nepřítel a velitelé Charlese jej začali přesvědčovat o ústupu zpět do Skotska. Velitelé nakonec svého stoupence donutili k ústupu, což bylo fatální rozhodnutí, jehož změna mohla znamenat korunovaci a pokračování rodu Stuartovců na anglickém trůnu. Začátek konce tohoto povstání byl na světě. Charles začal ustupovat, avšak místo ústupu do Glasgow se rozhodl zaútočit na jih, aby mohl obsadit Stirling. Na podporu hradu se vydala anglická vojska a zaútočila na jakobity na pláních Falkirku. Bitva byla rychlá a skončila vítězstvím jakobitů (Roberts, 2001).

Charles byl však přes svá přání donucen k ústupu zpět na sever. Spousta vojáků z jeho řad dezertovala, a kromě toho byl také neustále pronásledován anglickou armádou. Bylo již jasné, že jakmile se vydá zpět do Skotska, sen o anglickém trůnu se rozplyne a také se tak stalo. Jakobité byli pronásledováni až na pláň Cullodenu poblíž dnešního hlavního města Vysočiny – Inverness, kde se 16. dubna 1746 naposledy střetli tváří v tvář

Jakobity, tedy představitelé skotské pýchy bojující za „svobodu“ a své ideály s anglickými vojsky (Lenman, 1980). Mluví se o hrdinném tažení skotských válečníků, kteří se naposledy rozeběhli s lehkými zbraněmi proti vojákům s mušketami a děly. Tato bitva již znamenala finální porážku jakobitů, která měla ještě brutálnější dohru. Princ Charles se zvládl s pomocí členky jednoho z klanů Floře MacDonald skrýt a dostat se zpět do Francie. Ta byla za tento čin byla zatčena a později v rámci amnestie propuštěna. (MacArthur, 1874).

3.6.6. Následky rebelie

Konec jakobitů, který přišel s bitvou u Cullodenu měl ve finále největší dopad právě na tvář Skotka Vysočiny, jak byla do té doby známa. Rod Stuartovců a ve finále i *Bonnie Prince Charlie* znamenal pro všechny naději na svobodu a připomínal staré časy, kdy klany byly na svém vrcholu a ukazoval všem, jak moc se Skotsko chtělo odtrhnout a být samostatné. Avšak dopad povstání připravil Skotům zcela jiný osud. Jakobité byli pronásledováni napříč celou Anglií, spousta z nich emigrovala kamkoliv to bylo možné a ti, co neutekli, byli nuceni se skrývat. Skoti byli oceňováni jako Jakobiti čistým původem a podle toho s nimi bylo nakládáno, i přes to, že většina populace nepodporovala rebelii nebo dokonce byla proti ní. Britové v čele s bratrem tehdejšího krále Vilémem Augustem Hannoverským, který byl zodpovědný krvavou porážku Jakobitů u Cullodenu, se usídlil ve Fort Augustus na skotské Vysočině a započal proces destrukce skotského lidu. Lidé byli zatýkáni a odsuzováni nebo rovnou zabiti, dokonce i ti, kteří neměli dočinění s rebelií. Lord Earl of Chesterfield, místokrál Irska, avšak dohnal celou věc mnohem dál, když se snažil o genocidu na Vysočině (Lenman, 1980). Ve skutečnosti nechal obklíčit celou Vysočinu, aby nechal lid vyhladovět. Mezi tím Vilém Hannoverský masakroval rolníky, zatímco Chesterfield vypisoval odměnu na náčelníky jednotlivých klanů. Někteří náčelníci zvládli utéct ze země a ti, kterým se tak nepodařilo, byli zavražděni nebo se vzdali pod záminkou udělení královského prominutí, které se ale stejně nakonec nenaplnilo. Nošení kiltu a tartanu jakožto jeden z hlavních znaků členů jednotlivých klanů bylo zakázáno, stejně tak vlastnictví zbraně, obojí pod trestem smrti nebo prodáním do otroctví. Konec skotských klanů, který byl na spadnutí už dlouho předtím byl konečně dokonán právě po konci rebelie v roce 1746. Všechny tyto činy ze strany Anglie posílily nenávisť vůči Anglii a stimulovaly skotskou touhu po svobodě ještě více (Roberts, 2001).

3.7. Konec skotského klanového systému

3.7.1. Politická situace mezi královstvím a klany

Klany na Vysočině byly na svém vrcholu vojensky velmi silné a představovaly potenciální hrozbu, která by mohla narušit mír. Často hrozilo, že by mohli ignorovat centrální autoritu. To trvalo až do jakobitské éry, kdy v roce 1724 generál Wade odhadoval, že kdyby se všechny klany spojily, mohly by dohromady disponovat zhruba 22 tisíci muži ve prospěch Stuartovců (Roberts J. L., 2001).

Jakub I. se během své vlády v 17. století na Vysočině snažil zavést podobný styl života jako byl v Nížině, aby zajistil prosperitu v celém Skotsku, zároveň se také snažil změnit klanový systém, protože chtěl mít vliv na náčelníky, aby konali v jeho prospěch. V roce 1616 tak zavádí roční shromáždění náčelníků v Edinburghu, aby se ujistil, že se náčelníci řídí zákony. Připravil si celou řadu nařízení pro tato setkání. Nařídil povinnou angličtinu pro náčelníky a jejich nástupce a také aplikaci zemědělských metod Nížiny na Vysočině. Tyto stanovy byly určené pro nahrazení nebo potlačení gaelské kultury ve Skotsku. Stanovy vydané králem následně cílily na redukci vojenské síly klanů a měly podmanit loajalitu náčelníků králi (Goodare, 1998). Podle Lenmana, přes stále návštěvy Edinburghu se náčelníci integrovali v členy skotské aristokracie, ale klanová identita byla u nich stále hlavním tématem (Lenman, 1980). Podle Robertse se začala situace měnit až po porážce u Cullodenu, kdy začaly sociální a ekonomické změny a vyvrcholily během čistek na Vysočině. Zdá se, že hlavním důvodem, kvůli kterému se začal klanový systém rozpadat byly ekonomické obavy, které začaly měnit vztahy v klanech (Roberts, 2000). Pád Stuartovců a politické změny s ním spojeny pak nenávratně poškodily blízké vztahy, které klany pojily. S koncem povstání jakobitů se tak blíží i konec skotského klanového systému, lidé již nejsou motivováni držet se pohromadě a náčelníci a členové klanu hledají způsob, jak zbohatnout na svém území (MacInnes, 1996).

3.7.2. Čistky na Vysočině

V 18. století žilo na Vysočině zhruba 30 % obyvatel celého Skotska a zhruba 8 % zde žilo na začátku 20. století (Devine, 1988). Tento radikální úbytek obyvatelstva má za následek migrace obyvatel, která se hoře zapsala do skotské národní paměti.

V moderní historii Skotska jsou čistky na Vysočině procesem, který trval od pozdní poloviny 18. století až do poloviny 19. století. Jednalo se o proces nuceného vysídlování

na skotské Vysočině, který byl jakýmsi závěrem za neustálým konfliktem mezi Vysočinou a Nížinou.

Problém začíná již během spojení Anglie a Skotska v roce 1707. Jelikož neexistovala žádná územní reforma a ti co vlastnili území měli obrovskou moc nad lidmi, kteří na tom území žili bez jakékoliv ochrany (Houston, 1989). Po konci rebelie se tvář skotské Vysočiny začala přeměňovat a na Vysočině již klany neplnily svůj smysl a začaly se pomalu rozpadat. Jako vzpomínka zde zůstali pouze usedlíci jejichž nedávní předkové byli součástí klanových společenství. Z náčelníků se stali majitelé půdy a pobyt malých farmářů na jejich území byl pro ně trnem v oku, protože bylo zcela zřejmé, že původní způsob obživy, tedy farmářství a řemeslná výroba nebude pro majitele půdy nijak profitabilní jako by mohl být chov ovcí. Velká Británie byla na počátku průmyslové revoluce, což mělo za následek migraci lidí do měst, navíc vzrůstala poptávka po ovčí vlně a po masu, a tak se klanová území přetransformovala na ovčí farmy. To však znamenalo vysídlení téměř 100 000 obyvatel. Někteří byli přestěhováni do měst a na pobřeží, kde se dále mohli věnovat svému životu farmářů, podmínky zde ale nebyly příliš vhodné a nájmy byly vysoké, a tak pro většinu byla jedinou možností emigrace, buď do Spojených států amerických, nebo do Austrálie a na Nový Zéland (Richards, 2013).

Mezi lety 1763 a 1815 emigrovalo do severní Ameriky okolo 30 tisíc Horalů, kteří byli nuceni opustit své domovy. Emigrace byla finančně velmi náročná pro malé farmáře a většina z nich skončila v otroctví. V roce 1846 migrace horalů vyvrcholila, když se na území ostrovů a Vysočiny přenesl Velký bramborový mor z Irska (Devine, 1988). Podle Devine mezi roky 1846 až 1856 emigrovalo do Severní Ameriky, Austrálie, Nového Zélandu a dalších zemí okolo 45 milionů evropských obyvatel a 2 miliony z nich byli Skoti.

3.8. Současnost klanů

3.8.1. The Court of the Lord Lyon

Klanové společnosti v dnešních dobách jsou velmi závislé na The Court of the Lord Lyon neboli Skotské heraldické autoritě, která se stará o záležitosti klanů jako jsou znaky a erby. Dnes se jedná spíše o ceremoniální autoritu a skládá se z The Lord Lyon King of Arms a z Lyon Clerk and Keeper of the Records. Původně nebyly hlavními povinnostmi správa zbrojnice a ani kontrola používání erbů ve Skotsku, jednalo se spíše

o administrativní a ambasadorské funkce, které do dnes zůstaly, avšak jak bylo již zmíněno spíše v ceremoniálním duchu (The Court of the Lord Lyon, 2020).

The Lord Lyon of Arms – je zodpovědný za udělování nových erbů, zajišťuje také soudní přezkum a je zodpovědný za imatrikulaci rodinných erbů. Lze se také v případě sporů odvolat k nejvyššímu soudu. Toto je však vzácné a většinou jsou řešeny petice týkající se imatrikulace erbů nebo opětovné zaznamenání stávajících erbů (The Court of the Lord Lyon, 2020).

The Lyon Clerk and Keeper of the Records – Lyon Clerk zodpovídá za dopisy udělující patenty na nové erby, imatrikulace či opětovné zanesení záznamu, správy veřejného registru všech erbů ve Skotsku a ostatních registrů (The Court of the Lord Lyon, 2020).

3.8.2. Zkoumání původu

Poté, co se některá skotská příjmení stala slavná, začal ve společnosti stoupat zájem o výzkum skotských klanů. Lidé díky tomu dnes po celém světě hledají, kam až sahají kořeny jejich rodokmenu a doufají, že dosáhnou na nějakého slavného válečníka či dokonce náčelníka klanu. Když Spojené království etablovalo své impérium, tak se Skoti jak z Vysočiny, tak z Nížiny rozprostřeli do celého světa. Nejvyšší nárůst imigrace zaznamenaly Spojené státy, Kanada, Austrálie a Nový Zéland. Potomci těchto prvních usedlíků nyní trasují svůj původ pomocí různých výzkumů. V roce 2014 podle TIME.com se ve spojených státech stala genealogie hned po zahradnictví druhým nejpopulárnějším koníčkem a po pornografii nejvyhledávanějším obsahem na internetu (Rodriguez, 2014).

Pro vysledování původu jedince se využívá celá řada výzkumů, např. orální historie, zkoumání DNA jedince, genealogie a studium matrik.

Genealogie – Cílem genealogie je získat co možná nejvíce věrohodné informace o minulosti předků jedince na kterého se aplikuje. „*V nejširším slova smyslu pojednává o charakteru vztahu dvou navzájem souvisejících jevů či faktů. V tom nejužším, pak o vztahu mezi lidskými jedinci, vyplývající z jejich společného rodového původu.*“ (Hlaváček, 2002).

Genealogie postupuje v bádání velmi trpělivě. Snaží se vyhledávat dokumenty např. doklady a snaží se zrekonstruovat zapomenuté rodinné a rodové znaky. Pro genealogii jsou prospěšné i další pomocné vědy, a sice sfragistika (znaky pečeti) a heraldika (znaky, erby). S vývojem moderních technologií nyní genealogie využívá

pro trasování původu také genetiku. Vzniká tak tzv. genetická genealogie, která trasuje předky skrz analýzu DNA (Říčař, 1995). Tato analýza využívá tzv. haploskupiny pomocí kterých se dá zjistit, z jaké části planety DNA předka pochází. To může být nápomocné při potvrzování, zda je jedinec přímý potomek nebo ne. Tato metoda také umožňuje dotrasovávat migraci jedinců (FDNAS, 2017).

Orální historie – jedná se o techniku sběru dat, která patří do kvalitativního výzkumu. Orální historie je nezbytnou technikou sběru dat tam, kde je řada historických pramenů nedostupná nebo byla zničena. *„Jedná se o řadu propracovaných, avšak stále se vyvíjejících a dotvářejících postupů, jejichž prostřednictvím se badatel v oblasti humanitních a společenských věd dobírá nových poznatků, a to na základě ústního sdělení osob, jež byly účastníky či svědky určité události, procesu nebo doby, které badatel zkoumá, nebo osob, jejichž individuální prožitky, postoje a názory mohou obohatit badatelovo poznání o nich samých, případně o zkoumaném problému obecně“* (VANĚK, 2015).

3.8.3. Znovuobjevení klanů

V 19. století zažívají skotské klany svou částečnou obnovu. Lidé se začínají zajímat o publikace gaelské poezie. Při návštěvě krále Jiřího IV. se jí účastnily všechny klany v širokém okolí i se svými tartany. Enormní zájem o skotskou historii a znovuobjevení klanových společenství znamenal obrovský nárůst výroby tartanů, které se začaly ukazovat široké veřejnosti. Tomuto rovněž napomohly sympatie vůči Skotsku od královny Viktorie. Ze Skotska se tak stává turistická destinace, která svou přírodou a zromantizovaným obrazem skotských klanů dělá ze Skotska místo plné mýtů a legend. Díky tomuto rozmachu se znovuobnovila klanová společenství, která se probudila nejen ve Skotsku, ale i po celém světě. Z těch se stávají strážci tradic a kultury jejich předků a společně s nimi se začíná probouzet zájem od nalézání původu, heraldiku a sběr zbraní (ScotClans, 2020).

3.8.4. Klanové společnosti dnes

Klanová společnost a její členství dnes nepředstavuje žádný praktický význam pro přežití, ale slouží lidem po celém světě k navázání a udržování vztahů, které spolu mohou lidé mít díky společnému klanu. Dnes klanové společnosti představují knihovnu vzpomínek, kultury a dědictví jednotlivých klanů po celém světě a snaží se podporovat lepší chápání minulosti a současnosti jednotlivých klanů. Jelikož jsou společnosti po celém světě, snaží se trasovat původ jednotlivých členů a pokud klan nemá svého náčelníka, pokouší se vyhledat následníka, který je potomkem posledního náčelníka, který daný klan měl. Klanové společnosti jsou většinou neziskové organizace, které však požadují od svých členů poplatky, aby mohly být udržovány při životě. Během každého roku společnosti vytvářejí po celém světě sešlosti, kterých se lidé účastní, například proto, aby se více dozvěděli o svém klanu, sešli se se svými vzdálenými příbuznými, nebo se účastnili, nebo byli svědky Skotských her, které se na těchto shromážděních také odehrávají (Donnachaidh, 2020).

II. Praktická část

4. Vlastní práce

4.1. Představení výzkumného problému

Po rozprášení rebelie v roce 1746 zažívala Vysočina teror. Královský dvůr a král se ze strachu z dalšího povstání rozhodl jí přetransformovat v moderní agrární společnost, která byla v Nížině. Zákaz klanů, kiltu, nošení zbraní fakticky znamenal konec klanové identity. Ta se znovu začíná objevovat v 19. století, ale nikoliv na úrovni, na jaké byla před jakobity, kdy klanová identita představovala gaelskou kulturu a tradiční způsob života na Vysočině. I přes to, že klany dnes fungují, a to dokonce mimo Skotsko, je otázkou, jak lidé vnímají svou klanovou identitu ve 21. století.

4.1.1. Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka

Jak lidé vnímají svou klanovou identitu ve 21. století?

Výzkumné podotázky

Jaký je rozdíl mezi příslušníky klanu ve Skotsku a mimo Skotsko?

Jak důležité jsou klany pro jednotlivce ve 21. století?

Jak příslušníci klanu vnímají svou historii?

Jak je velká motivace lidí pro hledání svého původu?

Jak příslušnost klanu ovlivňuje život jedinců?

4.2. Postup výzkumu

Výzkum skotské klanové identity je v této diplomové práci rozdělený do dvou částí, které na sebe svou strukturou navazují. Jak již bylo zmíněno v metodice, práce kombinuje metody kvantitativního a kvalitativního výzkumu. V této podkapitole bude vysvětlen postup a odůvodnění výzkumu.

Kvalitativní část – první část se skládá z kvalitativního výzkumu, kde bude využita technika rozhovorů s dobrovolnými informátory, kteří budou blíže popsáni. Kvalitativní část slouží pro hlubší zásah do problému na malém publiku. Data získaná od publika poslouží k vytvoření hypotéz, které budou otestovány na širokém publiku v druhé části.

Kvantitativní část – druhá část se skládá z kvantitativního výzkumu, kde je využita technika dotazníkového šetření s respondenty. Kvantitativní část, jak již bylo zmíněno, testuje hypotézy vzniklé z kvalitativní části na širokém publiku a výsledky dat jsou interpretovány.

Výstupy z obou částí jsou popsány v závěrech jednotlivých částí a okomentovány.

4.3. Rozhovory s informátory

První část výzkumu, tedy rozhovory s informátory byla provedena mezi 4. listopadem a 29. listopadem v roce 2019. Za tu dobu bylo zprostředkováno celkem 11 rozhovorů s 11 respondenty se skotskými kořeny z různých částí světa. Rozhovory byly uskutečněny pomocí chatovací aplikace Whatsapp. Informátoři zůstali v anonymitě, jejich křestní jméno bylo změněno a bylo ponecháno pouze příjmení, aby bylo možné zjistit z jakého klanu pochází. Někteří informátoři dobrovolně prozradili, v jakém státě žijí a jakou profesi vykonávají, popř. jaké mají koníčky.

4.3.1. Představení informátorů

Anderson Joseph – Věk: 33, Glasgow, Skotsko, Joseph velmi sportuje, zajímá se o horskou turistiku a jezdí na kole. Je velmi zainteresovaný do historie Vysočiny.

Armstrong Frank – Věk: 51, Pensylvánie, USA. Frank vlastní mediálně korporátní společnost. Zajímá se o genealogii, lovení, rybaření, život v divočině a skauting.

Buchanan John – Věk: 47, Pensylvánie, USA. John zde žije a má malou farmu, kde chová kuřata a mezi jeho hobby patří rezbářství.

Evans Thomas – Věk: 73, Brought Ferry, Skotsko. Thomas pracoval jako technik, poté ve státní správě a zabývá se historií, fotografováním a sběrem mincí.

Forbes James – Věk: 79, Donside, Skotsko. James žije celý život ve Skotsku, je archeolog, nyní v důchodu a historie pro něj vždy byla spíše koníčkem, má malou farmu a mezi jeho další koníčky patří túry po horách.

Godbey David – Věk: 55, Hesperia, USA. Davidovi rodiče měli skotský původ, ale nevěděli o tom, dokud to David neodkryl. Zajímá se o genealogii a historii.

MacArthur Jennifer – Věk: 67, Perth, Skotsko. Jennifer má titul z historie a učila na základní škole, kde skončila před 5 lety. Mezi její hobby patří čtení, genealogie a řemeslnictví.

McDaniel Graeme – Věk: 53, USA, Graeme je vysloužilý voják armády USA.

MacLeod Steven – Neuvedeno

MacLeod Brian – Neuvedeno

Maggie Wight – Věk: 36, Japonsko. Maggie pochází ze Skotska, ale nyní žije již druhým rokem v Japonsku. Zajímá se o skotskou historii, ráda čte a tančí.

4.3.2. Způsob rozhovorů

V této kapitole jsou rozebrány rozhovory uskutečněné s 11 informátory. Všem dotazovaným byly položeny stejné otázky. Rozhovor se skládá celkem z 9 okruhů a každý okruh má své otázky. Pokud se informátor dostal k tématům, která byla autorem vyhodnocena jako dodatečně zajímavá, autor se tázal individuálně. Jednotlivé otázky v okruzích jsou vždy zodpovídaný několika informátory najednou, pro porovnání jednotlivých názorů.

Okruhy témat:

- **Znalosti informátora o klanu, ze kterého pochází**
- **Porovnání situace s klany dnes a v minulosti, kdy byly klany aktuální**
- **Kontakt s ostatními členy klanu v dnešní době**
- **Vztah k ostatním klanům z hlediska historie nebo subjektivního názoru**
- **Sňatky mezi klany dnes a v historii**
- **Klany v armádě**
- **Role a status žen v klanu v historii**
- **Jak dnes jednotlivci hledají a odvozují svůj původ ke klanu**
- **Skotská klanová identita dnes z pohledu informátora**

4.3.3. Analýza rozhovorů

Okruh č. 1: Znalosti informátora o klanu, ze kterého pochází jeho původ

- **Jak byste představil svůj klan?**

Steven MacLeod: „*Máme norský původ a byli jsme založeni v roce 1200 mužem, který se jmenoval Leod nebo ve staré norštině něco jako Sljotr, což znamená „ošklivý“.* Říká se, že Leod je synem Olbhara nebo Olafa, ale jeho původ není úplně jasný. Vzal si Aldy, která vlastnila Dunvegan Castle na ostrově Skye a od té doby je to hlavní místo našeho klanu. Jsou dvě hlavní větve: Sémě Normana, což je MacLeod Harris a Dunvega a sémě Torquil, což byl MacLeod Lewis.“

Anderson Joseph: „Klan Anderson původně pochází z Rossu, což je na severu Skotska. Jméno Anderson je pravděpodobně původem Norské nebo to může být syn Andrewa, takže jméno může pocházet od tehdejšího náčelníka. Klan v tuhle chvíli náčelníka nemá, a proto je známý jako „odzbrojený“ klan.“

MacArthur Jennifer: „Tohle není můj rodný klan. Má rodina je ze Skotska, ale není z Vysočiny. Provdala jsem se za MacArthura a máme dva syny, kteří jsou MacArthurové. MacArthurové jsou celkem malý klan v porovnání s klany jako třeba MacDonald nebo McLeod. Campbellové říkají, že jsme součástí jejich klanu, ale my si myslíme, že ne. MacArthurové pochází z pobřeží Loch Awe poblíž Argyllu.“

Z výpovědí informátorů je zřejmé, že všichni tři zmínění a stejně tak ostatní, kteří byli tázáni, mají jistý všeobecný přehled o jejich původu, a potažmo tedy o původu jejich klanu. Jennifer dokázala popsat historii klanu, do kterého původem oficiálně nepatří, ale díky svému osobnímu zájmu má o něm historické znalosti. Steven během své odpovědi projevil znalost ze staré norštiny a také byl schopný popsat obě historiky vzniku jejich klanu. Joseph na druhou stranu projevil kromě historické znalosti také znalosti týkající se současné doby, když popisoval, že v současné době je klan bez náčelníka.

- Čím je Váš klan známý?

Armstrong Frank: „Reiveři byli zbojnící a bandité známí pro vykrádání hradů, únosy za výkupné a vraždy. Armstrongové byli považováni jednoduše za jedny z nejlepších v tomto „povolání“ a pro jejich činy byli nechvalně známí.“

Forbes James: „Boje s Gordony a zabíjení medvědů, většina klanů neměla žádné tradice, byly to drsné gangy, které byly spojeny jmény, nebyly vždy ty, co řídily daná území.“

Wight Maggie: „Forbsové byl velký a mocný klan na území Aberdeenshire svého času. Nejsem si jistá MacLeany. Víím, že v Greenocku je malé muzeum, ale nikdy jsem tam nebyla, co si tak vzpomínám.“

Co se stalo s Vaším klanem po bitvě na Cullodenu v roce 1746?

Buchanan John: „Neměli jsme v té době žádného vůdce, a tak jsme se bitvy nezúčastnili ani tažení Bonnie Prince Charlie. Bez vůdce si členové dělali, co chtěli. Nějací jednotlivci

byli v řadách jakobitů zabiti. Sedm jich bylo zabito. Mezitím spousta členů klanu opustila Skotsko a usadila se v Irsku. Má linie udělala přesně tohle. Přestěhovali se v době, která je známá jako „plantážnická éra“.

MacLeod Steven: „Popravdě jsme armádou podporovali Anglii, což udělali také MacDonaldi ze Sleat. Díky tomu se nám vyhnulo vraždění, znásilňování a rabování britskou armádou po Cullodenu, ale stejně jsme byli součástí britské anti-Horalských měřítek, takže jsme třeba měli zakázáno nosit tradiční oděvy, což bylo od roku 1746 do roku 1782.“

McDaniel Graeme: „Vím, že jsme během této bitvy ztratili spoustu bojovníků. Flora MacDonald pomohla Charlesi Stewartovi uprchnout ze Skotska. Vím, že spousta náčelníků kvůli tomu ztratila moc. Vím, že jeden z vůdců prodal své lidi do otroctví, aby se jich zbavil“

Okruh č. 2: Porovnání situace s klany dnes a v minulosti, kdy klany byly aktuální

- Jaký je podle Vás rozdíl v situaci s klany dnes a v historii?

Evans Thomas: „V minulosti nebyly klany nic jiného než skupiny odlišující se podle rodiny, které se dávaly dohromady na základě vzájemné podpory nebo feudálních povinností. Klanový systém byl později transformován na územní identity (a oddělený od klanů nebo skupin) přísahou věrnosti klanovému náčelníkovi. Dnes jak už jsem psal dříve jsou klany pouze historickou rekonstrukcí nebo připnutí k romantizované kultuře, která zřejmě ani nikdy neexistovala.“

Godbey David: „Členové klanu nejsou dnes na sobě závislí, aby přežili. Dnes je to spíše o osobní identitě.“

McDaniel Graeme: „Dnes už není žádná podobnost. Klanový systém skončil v 18. století, kdy náčelníci přestali cítit nějaké vazby k jejich blízkým v klanu a stala se z nich nižší šlechta, která vlastnila nějaké menší území. Když byly klany, tak existovala spojitost mezi vůdcem a lidmi z klanu. Lidé poslouchali a bojovali pro něj a on jim pomáhal v dobách například hladomoru. Lidé, co jsou součástí klanových společenství dnes mají rádi tu ideu nebo jako já jsou zapálení do historie. Někteří mohou mít snobský pohled na náčelníka, kterého považují za aristokrata. Ostatní jako já jsou podezřívaví vůči náčelníkům, kteří se zdají být soukromě erudovanými Angličany, ale mají historický zájem.“

Wight Maggie: „Obrovský rozdíl je v tom, že už nemáme kolem sebe tu společnost. V minulosti členové klanů žili pospolu, na tradičních místech, kvůli ochraně, sdílení zdrojů a tak dále. Existovala striktní skupina lidí a hierarchie také. Dnes jsou všichni rozprostřeni po celém Skotsku, a dokonce po celém světě. Už v těchto skupinách nežijeme a není pro nás důležité soustředit se na klanovou historii z generace na generaci, jako to bylo v minulosti. Lidé už ani neřeší, kdo je náčelníkem klanu, natož nějakou autoritu.“

Okruh č. 3: Kontakt s ostatními „členy“ klanu v dnešní době

- Jak se členové klanu dnes udržují v kontaktu?

Forbes James: „To záleží na tom, jak definujete klan. Široký význam zahrnuje všechny z celého světa. V diaspoře se snaží připojit do společnosti, pokud jsou Američani. Z užšího hlediska se scházíme často. Lonach Highlanders mají Forbes jako jejich patrony. The Lonach Society je nejbližší Skotská klanová společnost.“

Anderson Joseph: „Hlavně přes Facebook. Jsou také roční sešlosti, které některé klany mají, některé jsou pouze již v historických knihách. Klan Anderson je bohužel to druhé.“

Evans Thomas: „Dnes mám opravdu malý kontakt s ostatními z klanových společenství a poslední kontakt byl skrz SMS.“

- Jaký dopad na toto mají sociální sítě?

Armstrong Frank: „Obrovský. Ne tolik na pohraniční Reivery a na tu éru nebo kulturu, která je známá už přes 30 let. S počtem knížek, které se od té doby napsaly, schopnost cestovat a sdílet, sociální média mají největší vliv na přivádění Armstrongů a ostatních dohromady a vzdělávat je. Historicky horalové a jejich kilty a dudy vzaly všechnu pozornost. Reiveri si dobyli svou pozornost především díky sociálním sítím.“

MacLeod Brian: „Záleží na jedincích, není zas tak velký, avšak existují více všeobecné stránky o Skotské historii a kultuře na Facebooku u kterých se zdá, že je velká návštěvnost.“

MacArthur Jennifer: „Nemyslím si, že nějak moc ve Skotsku. Existuje Facebooková stránka, kterou sleduji spolu s pár MacArthury ve Skotsku. Většina aktivit je v USA.“

Okruh č. 4: Vztah k ostatním klanům z hlediska historie nebo subjektivního názoru

- Jaké klany Vám byli/jsou nejbližší?

Anderson Joseph: „Díky rodině McLeodi. Manžel mé dcery, tudíž má vnoučata jsou McGregorové, takže McGregorové jsou také moji oblíbení. Navíc reputace McGregorů je známá především díky odmítání „pokleknout“ komukoliv. Uznávám jejich reputaci.“

MacLeod Steven: „MacLeodi, MacDonaldi, MacLeani, MacNeilsové, ti byli víceméně našimi spojenci během vlády na ostrovech. Poté jsme většinou bojovali s MacDonaldy z Clanranaldu, ale měli jsme různé vztahy s MacDonaldy ze Sleatu a občas mezi námi byly svatby, někdy jsme se zabíjeli. Později jsme přivítali MacAskillse, jejichž vůdce byl poslední norský král Dublinu a ti se připojili k našemu klanu.“

Wight Maggie: „Já mám ráda jakékoliv v naší rodině, takže Forbse, MacLeany, jednoduše protože jsou to mí předci.“

- Které klany jste naopak neměli nebo nemáte rádi?

Armstrong Frank: „Dnes to jsou všechno Skoti. Máme společnou vazbu původu vytvořenou skrz násilí a strádání. Dělam si srandu a rýpu do Maxwellů. Samozřejmě v dobrém slova smyslu. Historicky jsme se neměli rádi.“

Forbes James: „Dnes už nejsou žádní, které bychom neměli rádi, ale v minulosti Gordony.“

Buchanan John: „Dnes žádné řekl bych. Existuje klan, který je neoblíbený mezi mnoha Skoty, což je klan Campbell. Byli zodpovědní za jeden z nejznámějších aktů zrady ve skotské historii – Glencoe Massacre.“

Okruh č. 5: Sňatky mezi klany dnes a v historii

- Povězte mi, jak klanové svatby vypadají

Wight Maggie: „Nikdy jsem nebyla na něčem jako je „klanová svatba“. Lidé si berou ty, které mají rádi a zvou si ty, které mají rádi a dělají si ceremonie, jaké chtějí. Lidé nosí kilty

s tartany jejich klanu, hraje se na dudy, ale to jsou takové všeobecné tradice, co lidé dělají napříč Skotskem.“

MacArthur Jennifer: *„Dnes se to nijak neliší od moderní svatby. Když jsem se vdávala, můj manžel měl rodinný dirk (malý meč s vidličkou a nožem na straně a s tím jsme krájeli svatební dort. Na svatbě většina lidí jako třeba svědek bude nosit kilt, ale to se děje na svatbách po celém Skotsku.“*

McDaniel Graeme: *„Nikdy jsem se nezúčastnil „klanové svatby“. Avšak co jsem viděl, moderní keltské svatby jsou podobné těm anglickým, kromě oděvů a svazování rukou, což zahrnuje svazování rukou nevěstě a ženichovi během toho co recitují své sliby. Běžně se nosí oblečení s tartanem a hraje se na dudy. Nevím toho moc o starověkých svatbách kromě Zkušebních manželství. Pár byl spolu přesně rok a den a pokud jejich spojení nepřivedlo dítě, byli zproštěni manželství. Toto bylo pokládáno za legitimní praktiky do protestantské reformy.“*

- Co se stalo, pokud dva lidé z nepřátelských klanů uzavřeli svatbu?

Anderson Joseph: *„To bylo různé. Mohlo to být přijatelné oběma stranami, aby se napravily vztahy mezi klany nebo se dcera mohla pokusit zavraždit svého manžela. Jeden z vůdců Clunie tohle udělal. Myslím, že muž byl Ir.“*

Forbes James: *„Svatby mezi znepřátelenými klany byly dost časté... Většina svateb nebyla o lásce, ale spíš o zisku obou stran.“*

Armstrong Frank: *„Moc se to nedělo a neviděl jsem žádné záznamy o tom, že by se to dělo a pokud se to stalo, pravděpodobně byli vypovězeni oběma klany, což bylo nebezpečné.“*

Okruh č. 6: Klany v armádě

- Jak to fungovalo v armádě, pokud jste byl/byla členem/členkou klanu?

Godbey David: *„V Britské armádě byly klanové identity většinou potlačeny nebo někdy zakázány.*

Angličané nechtěli, aby vojáci přemýšleli o sobě, jako členové nějakého specifického klanu, ale jako britští vojáci.“

Buchanan John: „Když byly klany na svém vrcholu, Skotsko nemělo žádnou národní armádu. Každý klan měl svou klanovou bojovou sílu, která se většinou využívala na bojování mezi ostatními klany kvůli území, dobytku nebo urážce. Po Cullodenu, kdy by klanový systém v podstatě zničen Brity se někteří horalové stali členy Britské armády a někteří se stali nejstatečnějšími a nejtvrdšími bojovníky v té armádě.“

Wight Maggie: „Pokud byli lidé v klanu, bojovali za toho konkrétního, koho nařídil vůdce klanu. Pokud bylo řečeno že se bude bojovat za Brity, tak se za ně bojovalo, pokud se řeklo že se bude bojovat proti Britům, tak se bojovalo proti nim. Větší klany měly určitě lepší status než ty menší.“

Okruh č. 7: Role a status žen v klanu v historii

- Jaký status měly ženy v klanu?

MacLeod Steven: „Bylo to stejné jako kdekoliv jinde. Popravdě, ženy měly mnohem tvrdší práce, jako je běžné ve válečných společnostech. Nicméně muži pracovali také tvrdě. Nebyla žádná antikoncepce, takže ženy dost rodily. Z moderní perspektivy to byl dost těžký život. Náčelníci byli téměř všichni muži. Když byl náš 9. náčelník obdařen dcerou, neměl žádné živé mužské dědice. Mary MacLeodová byla vyhnána mužskými uchazeči, i když měla podporu krále. Naši první úspěšnou uchazečkou byla slavná Dame Flora na začátku roku 1950.“

MacArthur Jennifer: „Lišilo se. Některé měly vysoký status, některé nízký. Dnes už jsou náčelníky také ženy, což může být díky ženské linii a bez mužského dědice.“

Wight Maggie: „Klany byly patriarchální od přírody. Avšak ženy si tradičně neměnily jméno po svatbě a mohly vlastnit půdu, majetek atd., takže by se dalo říct, že měly více práv než některé jiné společnosti. Muži byli ale i tak považováni za vůdce.“

Okruh č. 8: Jak dnes jednotlivci hledají a odvozují svůj původ ke klanu

- Jak lidé odvozují svůj původ od nějakého klanu?

Buchanan John: „Spousta výzkumu. Na rozdíl od spousty jmen (Smith, Jones atd) jsou Skotská klanová jména jsou odlišná a jednoduše se poznají. Pokud máte takové jméno, většinou začnete s nějakým všeobecným výzkumem toho klanu. Můj výzkum zahrnoval spoustu internetového vyhledávání, staré články v novinách a trochu štěstí a k vodítku, jak jsem skončil ve Spojených Státech s pojitkem k starověkému Skotskému klanu. Znáám lidi, kteří si na to najmuli genealoga, který jim pomohl.“

McDaniel Graeme: „Náš klan má seznam jmen, která povolují možné členství. Ten seznam je schválený na základě našich jmen jako MacDoanl, MacDonnell, McConnell a McDaniel jsou automaticky členové. Ostatní jako třeba Martin musí mít předky, kteří přišli z ostrova Skye. Tyto požadavky jsou kvůli tomu, že kdokoliv s příjmením Clark může přijít z jakéhokoliv konce světa a náš klan se chce ujistit, že patří přímo do klanu Donald. Každý klan bude mít své vlastní požadavky.“

MacLeod Brian: „Typicky podle nejstaršího syna, pokud zde nebyl syn. Existuje Skotská autorita, která zkoumá nárok na to stát se náčelníkem. Kromě náčelníka pro jedince existují genealogové mezinárodně se spoustou národních společenství a zdrojů.“

Okruh č. 9: Skotská klanová identita dnes z pohledu informátora

- Jaký je rozdíl mezi členy klanu, kteří žijí ve Skotsku a mezi těmi, kteří ne?

Wight Maggie: „Myslím si, že lidé v Americe a Kanadě jsou více motivováni a ochotní si zaplatit členství v klanových společenství nebo asociacích, ale ve Skotsku to nikdo nedělá. Ve Skotsku jsme pyšní na naši minulost a přítomnost, ale mimo Skotsko to vypadá, že se spousta lidí snaží zaplatit si, aby se někam připojili.“

Evans Thomas: „Podezírám cizince, že si romantizují pohled na klan a na Skotsko. Má země není země „Brig-a-Doon or purple clad glens.“ To byl Hollywoodský film, který zcela špatně zobrazoval Skotsko. Ukázal jej jako zemi nádherného ráje, kde nebylo žádné utrpení. Podle toho filmu, kamkoliv jste se podíval, tak tam byly hory v mlze a pole plná fialového vřesu. Narážel jsem na lidi, kteří byli tímto falsifikováni tímto místem. Opravdu málo lidí nosí kilt na svatbě.“

MacArthur Jennifer: „Někteří lidé, co žijí ve Skotsku nemají zájem o jejich rodinnou historii, další jsou lehce zainteresovaní, vědí odkud přišli a pak jsou lidé co toho ví hodně, protože studují výzkumy a zajímá je to. Všimněte si, že jsem napsala rodina a ne klan. Většina lidí ve Skotsku se nezajímá o klany. Klany byly hlavně na Vysočině. V každodennosti lidé nepřemýšlí o klanech. V zahraničí, co jsou lidé jejichž předkové emigrovali ze Skotska, tak zde je spousta klanových společenství a jsou velká. Tihle lidé také vědí spoustu o jejich původu a pak tu jsou lidé, kteří mají velmi nerealistický pohled na Skotskou minulost nebo současnost.“

MacLeod Steven: „No, Australané se chovají jako Australané a Američané se chovají jako Američané. Na druhou stranu emigranti, co odešli do Kanady, obzvlášť Nova Scotia si „vzala“ jejich jazyk a kulturu sebou a spousta Kanadčanů stále mluví gaelštinou. Lze si také všimnout, že spousta kanadských armádních regimentů nosí kilt. Není to klanová příslušnost, ale láska ke Skotsku a Gaelské kultuře, která je spojuje.“

- **Jaká je podle Vás skotská klanová identita ve 21. století?**

Godbey David: „Je to více sjednocené v rámci státu, ne tolik rozdělené, jako v minulosti.“

Forbes James: „Dost mlhavá... většinu to moc nezajímá.... Musíte si uvědomit, že klany byly hlavně na Vysočině, takže ne všichni Skoti byli v klanu.“

Armstrong Frank: „Je to běžná vazba na sdílený rodokmen, zájem o malebné časy a kulturu. Klanové asociace a společenství existují a mají se skvěle v Severní Americe a také v jiných koutech světa. Občas se účastníme na Skotských hrách a Keltských festivalech po Spojených státech a v Kanadě, ukazujeme historii a v mém případě zbraně, oblečení a dost vzdělávacích materiálů.“

- **Jak se podle Vás staví mladší generace ke klanové identitě?**

Anderson Joseph: „. Věřím, že většina Skotů si nedala čas na studium, maximálně tak sledovali Statečné srdce. Neučí se to ve škole na takové úrovni, na jaké by se mělo, takže je možné že se to zapomíná kvůli této ignoraci. Vzpomínám na sebe, když mě táta bral na historická místa, když jsem byl dítě a já jen chtěl jít domů a hrát Segu.“

Buchanan John: „Můj dědeček se vůbec nezajímal o svůj původ. Má teta, což byla jeho dcera, se zajímala. Vyměňovali jsme si společně příběhy a záznamy a snažili jsme se vytvořit přesný rodokmen tak daleko jak jen jsme mohli. Z mých dětí je jedno velmi zainteresované a u těch ostatních se uvidí.“

McDaniel Graeme: „Někteří to řeší, někteří ne, zatím...“

- **Jaká je podle Vás budoucnost skotské klanové identity?**

Wight Maggie: „Myslím si, že to zůstane důležitou součástí naší historie, ale lidé už nikdy nebudou žít v klanové společnosti.“

Evans Thomas: „Mám podezření, že představa o jakékoli oslavě nebo připoutanosti k systému klanu bude stále vnímána jako touha po bezvýznamném kusu historie. Přestane mít přitažlivost pro kohokoli jiného, než pro stále méně a méně lidí, kteří touží po romantickém ideálu.“

Armstrong Frank: „Myslím, že sociální média a schopnost propojování lidí s běžnou minulostí, ruku v ruce s DNA testy je budoucnost dobrá. Máme 275 tisíc lidí s keltským původem. Zájem je vysoký a stoupá.“

4.4. Shrnutí rozhovorů

Rozhovor byl uskutečněn vzdáleně s 11 informátory, kteří žijí po celém světě a mají ať už přímou nebo nepřímou spojitost s nějakým skotským klanem. Přímá spojitost znamená, že oni sami jsou potomky předka, který byl členem klanu, na druhou stranu nepřímá spojitost je u člověka, který se například sňatkem dostal k potomkům členů klanu. V této kapitole budou jednotlivé okruhy otázek shrnuty z výpovědí informátorů a uvedeny do kontextu teoretické části.

Historie na britských ostrovech úzce provazuje jednotlivá království a území mezi sebou. Jedná se například o království Alba, které se zformovalo z jednotlivých kmenů a z tohoto království vzniklo království Skotské, jehož historie neustále kolidovala s Anglií. Stejně jako historie Skotska, tak i klany byly jeho důležitou součástí, a jejich existence výrazně ovlivňovala chod skotských dějin. Skotská vysočina a její území bylo

kompletně rozděleno mezi klany, které se významně podílely na boji za Skotskou nezávislost. Je důležité říci, že informátoři mají veliké povědomí o jejich klanové historii a mají přehled o tom čím byl jejich klan známý, většinou se jednalo o násilné činy, lov nebo rabování. Kromě toho mají také dobré znalosti ohledně povstání jakobitů, které je pro klanový systém důležitý, protože výsledek rebelie znamenal konec tohoto systému a další následky znamenaly rozptýl potomků a členů do celého světa. Informátoři byli schopni popsat, zda jejich klan nebo určitá větev byla na straně jakobitů nebo na straně Anglie.

Skotská vysočina byla drsným a nehostinným prostředím pro život, a existence klanů, které pro tuto potřebu života vznikly byl v podstatě jediným způsobem, jak v takovém prostředí přežít. Nebylo možné, aby lidé žili v malých skupinách a vzdorovali různým překážkám bez ochrany. Klany tak představovaly komfort a ochranu v té době. Lidí, kteří žili v klanu, měli své sociální role spojené s klanem, byli jeho sociální skupiny a klan tvořil jejich sociální identity. Podle informátorů dnes s takovou ideou a klanovou identitou není žádná podobnost a lidé v těchto společenstvích žili hlavně proto, aby přežili kvůli tehdejšími podmínkám. Podle informátorů je dnes láká především historie, a potažmo zajímavost a romantičnost této historie. Klany v 19. století sice již fakticky neexistují, ale začíná velmi stoupat zájem o tuto tematiku především díky Viktoriánské éře. V této době se záležitosti klanů vrací mezi veřejnost, ale již v romantickém podání, který se od reality značně liší. Podle informátorů dnes klany představují pouze rekonstrukci historie a náčelník klanu je pouze titulární role, a zatímco v minulosti byli jejich předkové odkázáni na několik řemesel a na farmářský způsob obživy, dnes se potomci těchto lidí nachází ve všech pracovních sférách.

Po čistkách na skotské Vysočině, která přišla s průmyslovou revolucí, přišlo vysídlení téměř celé vysočiny kvůli jejímu využití na ovčí vlnu a maso. Čistky nejprve znamenaly přestěhování Horalů do Skotské nížiny, kde mohli farmařit na nových územích. Zde ale tato práce byla více náročná a kvůli placení vysokých nájmů se tento způsob života stával čím dál více neúnosným, což mělo za následek migraci do Spojených států, Austrálie, Nového Zélandu a dalších zemí. Ve 21. století existují klanová společenství a klanové asociace, které pořádají sešlosti po celém světě a udržují tak klanovou identitu živou. Podle respondentů se dnes jednotliví členové klanu udržují v kontaktu díky sociálním sítím přes skupiny jednotlivých klanů až po všeobecné skupiny. Podle některých respondentů je význam sociálních sítí v komunikaci mezi klany velmi vysoký a díky tomu

je možné udržovat nebo objevovat vztahy i vzdáleně. Podle nich je největší aktivita ale spíše v USA.

V historii byly vztahy mezi klany na různé úrovni, velké klany vedly bitvy proti nepřátelským klanům a ty menší se zase pokoušely udržet ve spojení s těmi většími. Podle většiny informátorů dnes již nejsou žádné nepřátelské vztahy mezi rozličnými klany, podle většiny to bylo dáno tou dobou, kdy klany mezi sebou neustále bojovaly a všechny měly na rukách něčí krev. Informátoři rovněž jmenovali některé klany, které byly s nimi v nepřátelském či naopak přátelském vztahu v minulosti, což prý ale nemá žádný vliv na dnešek. Mezi těmito klany se objevoval klan Campbell, který je zodpovědný za Glen Coe masakr (viz. Kapitola 3.5.7.), podle Buchanana je tento klan nenáviděný mezi mnoha Skoty právě kvůli tomuto aktu. Naproti tomu MacDaniel tvrdí, že více za tento akt obviňuje Anglii než Campbell. K budování vztahů rovněž sloužily svatby, podle respondentů bylo běžné, že se dcera náčelníka provdávala synovi náčelníka z jiného klanu buď kvůli zachování klanů nebo naopak kvůli vytvoření mírových vztahů. Podle informátorů něco jako klanová svatba neexistuje a lidé se dnes berou spontánně na základě svobodné vůle a lásky, kterou chovají vůči sobě. Většina informátorů uvádí, že v případě jejich svatby nebo svatby lidí, co patří k nějakému klanu je typické nošení kiltu s tartanem jejich klanu a pokud jej vlastní, tak sebou nosí nějaké rodinné dědictví, např. dýku nebo meč. K těmto svatbám také patří hra na dudy.

Klany byly v historii čistě patriarchální společnosti a ženy byly ve společnosti identifikovány jako rodičky a staraly se o chod domácnosti. Postavení žen v klanové společnosti bylo podle většiny informátorů nízké jako všude ve světě, ale jejich práce v klanu byla stejně náročná jako práce mužů. Kromě toho dost často rodily a musely se starat o potomky, ale existovaly jistě výjimky např. ženy ze šlechtické společnosti.

Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.8.2., ve 20. století se stalo velmi populárním vyhledávání původu jedince. Kvůli slavným jménům a romanticky zajímavé historii se lidé začali velmi zajímat o to, kam sahají jejich kořeny. Jednoduše lidé, co mají stejné příjmení jako jistý klan ve Skotsku se velmi zajímají o to, jací lidé je k tomuto jménu pojí a jaká byla jejich osobní historie. Podle informátorů je centrem hledání původu Amerika a výzkum u jedince začíná právě s uvědoměním si svého jména a lidé si najímají profesionální historiky, využívají genealogii, záznamy matrik a také pomocí orální historie se snaží hledat svůj původ. Podle Andersona je tento zájem o stopování původu mnohem více oblíbený v Americe a zajímají se tam o to více než ve Skotsku.

Větší zájem o toto téma ve státech mimo Skotsko je také zřejmě dán tím, že lidé žijící v Americe mají zájem o trasování svých předků a zjišťování, jak se jejich předkové dostali na území Ameriky, Kanady atd. Podle většiny respondentů existuje rozdíl ve vnímání klanu na základě geografie. Téměř většina se shoduje na tom, že zájem o klany a o jejich historii je mnohem silnější mimo Skotsko a nejvíce na území USA. Kolektivní identita je založena na silné příslušnosti k nějaké skupině (viz. kapitola 3.2.), kdy se skupina ostře vyhraňuje oproti „druhým“. Klanová identita hrála v dobách klanového systému důležitou roli. Z hlediska sociální identity se jedinec mohl stát členem této skupiny tím, že se narodil do nějakého klanu, čímž automaticky získal členství v klanu a na základě toho mu také bylo přiděleno postavení ve společnosti podle toho, zda se narodil náčelníkovi klanu nebo sedlákům. Se zánikem klanů a tradičního odívání v 18. století se však začala vytrácet také klanová identita, která je v dnešní době uchovávána jen ve formě předávání vzpomínek a historie a v neposlední řadě také velkým zájmem jedinců o klanovou historii. Názor informátorů na skotskou klanovou identitu ve 21. století se různí. Pro většinu představuje klanová identita spíše velký kus skotské historie, který je podle některých navíc velmi zromantizovaný různými knihami a filmy a velmi se oddaluje od toho, jak to ve skutečnosti opravdu bylo. Podle Wight klanová identita již neexistuje, protože dnes již klany neexistují tak jako v minulosti.

Zájem o klanovou identitu je podle informátorů jednomyslně slabý a podle některých je toto téma pro mladé lidi až na výjimky nerelevantní. Podle MacLeoda je to však výzva a klany by se měly snažit zaujmout mladší generace. Ovšem budoucnost skotské klanové identity je podle informátorů spíše neměnná až lehce slábnoucí. Podle většiny klanová identita zůstane na stejné úrovni jako je tomu dnes, a sice, že lidé se budou stále zajímat o svou historii, budou se zapojovat do klanových společenství a trasovat kořeny svých rodokmenů. Buchanan si o tomhle myslí, že klanová identita rovněž bude přetrvávat, ale bude postupně slábnout. Podle Godbeye to bude pokračovat stejně jako dnes, ale pod podmínkou, že budou existovat Skoti, kteří vše budou předávat dál.

4.5. Dotazníkové šetření

4.5.1. Hypotézy

- Hypotéza č. 1: Předpokládá, že lidé žijící mimo území Velké Británie jeví větší zájem o historii
- Hypotéza č. 2: Předpokládá, že lidé žijící mimo území Velké Británie vnímají více svou klanovou identitu
- Hypotéza č. 3: Předpokládá, že muži a ženy vnímají svou národní identitu stejně

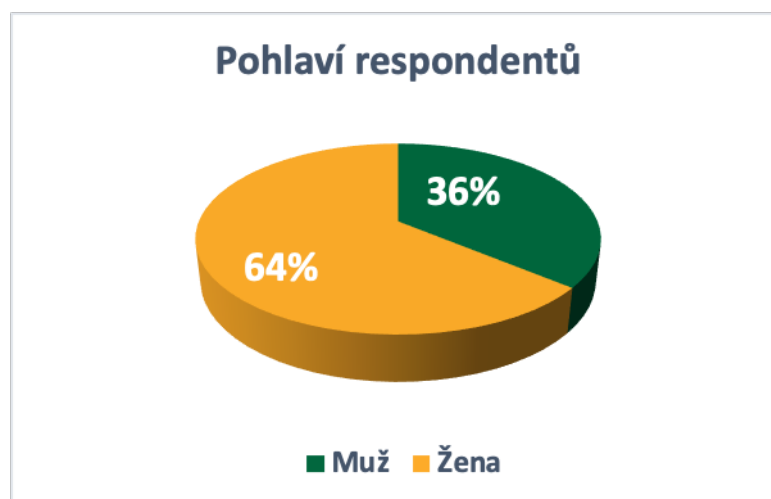
4.5.2. Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření bylo rozesláno do dvou aktivních facebookových skupin, které se zabývají skotskou kulturou, historií a dalšími aspekty, které souvisí s klanovou identitou. Dotazníkové šetření probíhalo mezi 1. a 8. únorem roku 2020 a za tu dobu autor posbíral celkem 150 respondentů.

Dotazník se skládá z identifikačních otázek, které pomohou s budoucí analýzou a výsledky. Zbytek otázek se zaměřuje na klanovou identitu.

4.5.3. Výsledky a analýza dotazníku

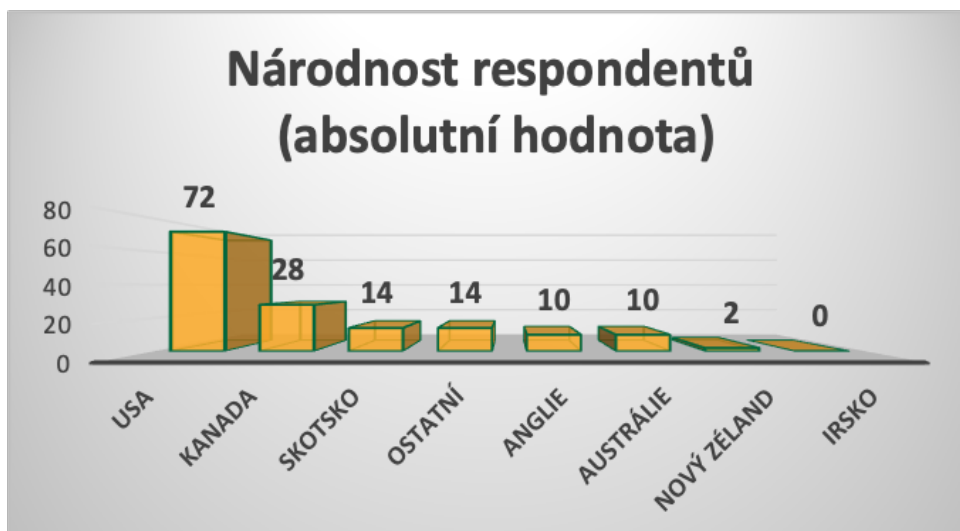
Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Graf 1: Rozdělení pohlaví
Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 150 dotazovaných bylo celkem 96 žen (64 %) a 54 mužů (36 %).

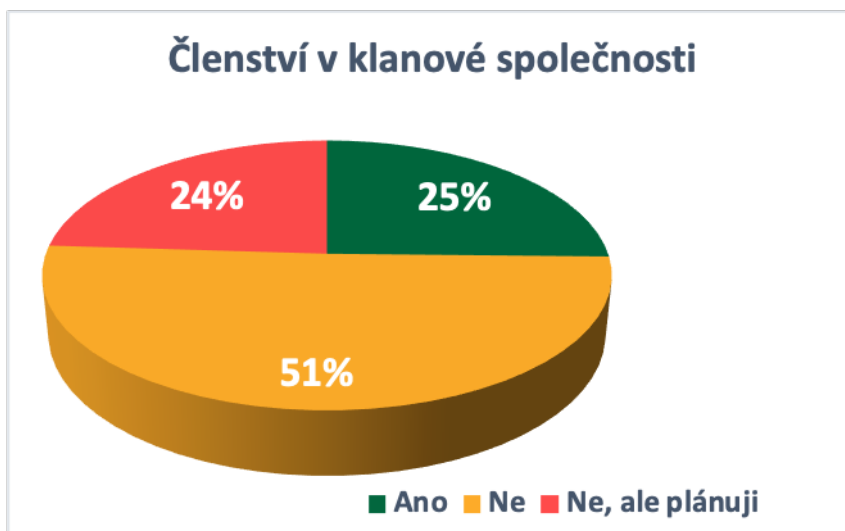
Otázka č. 2: V jaké zemi žijete?

Graf 2: Rozdělení národnosti respondentů
Zdroj: Vlastní výzkum

Pro bližší identifikaci byli respondenti dotázáni, v jaké zemi žijí. Nejpravděpodobnější země byly zvolené na základě rozhovorů s lidmi a země uvedené jako „ostatní“ jsou země, které respondenti upřesnili, pokud žádná z vybraných nebyla správná. Nejvíce respondentů pochází z USA (72) a z Kanady (28). Původ ze Skotska uvedlo 14 respondentů. Stejný počet vyšel v kategorii „Ostatní“. Dále bylo 10 respondentů z Anglie a 10 z Austrálie. Nejméně bylo respondentů z Nového Zélandu (2) a z Irska nebyl žádný respondent.

Otázka č. 3: Jste členem/členkou nějaké klanové společnosti?

Graf 3: Členství v klanové společnosti

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka členství v klanové společnosti nebo-li spolku zodpověděla, že ze 150 dotazovaných je celkem 76 (51 %) respondentů, kteří nejsou součástí žádného spolku a 24 (36 %) sice nejsou členy, ale v budoucnu to plánují. Pouze 38 (25 %) uvedlo, že mají aktivní členství.

Otázka č. 4: Jste členem/členkou nějaké Facebookové skupiny, která je spojená s Vaším klanem?

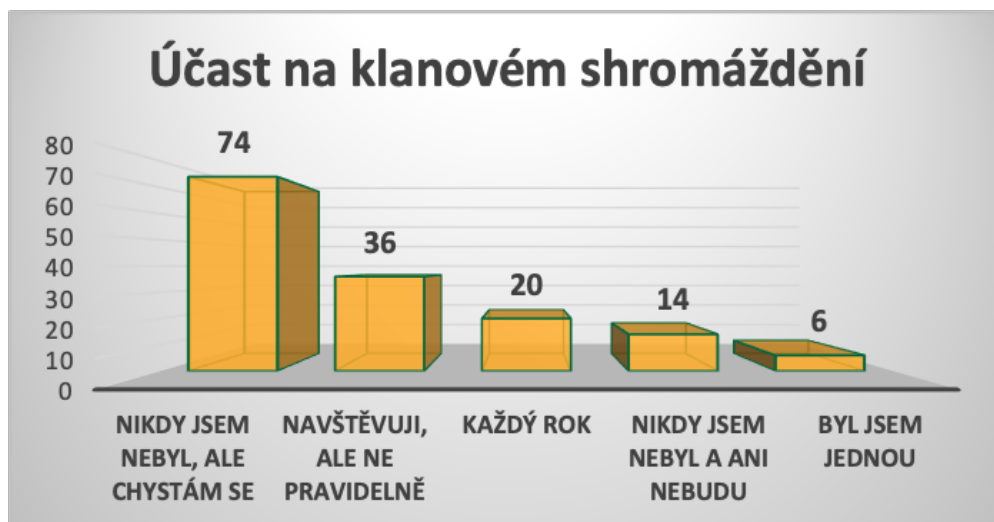

Graf 4: Členství na klanovém Facebooku

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, zda jsou dotazovaní členy Facebookové stránky, která je spojená přímo s jejich klanem uvedlo 86 (57 %) respondentů, že jsou členy a 64 (43%) dotázaných, že nejsou členy klanových stránek.

Otázka č. 5: Jak často se účastníte klanových shromáždění?

Graf 5: Účast na klanovém shromáždění
Zdroj: Vlastní výzkum

Pravidelnost účasti na klanových shromáždění přivedla poněkud různorodé odpovědi. Nejvíce respondentů (74) uvedlo, že se nikdy nezúčastnili klanového shromáždění, ale že se v budoucnu chystají účastnit. Nepravidelné návštěvy uvedlo celkem 36 respondentů a pravidelné každoroční účast potvrdilo celkem 20 dotázaných. Jednou se účastnilo celkem 6 respondentů. Pouze 14 z celkového počtu uvedlo, že se nikdy nezúčastnili a ani neplánují se v budoucnu účastnit.

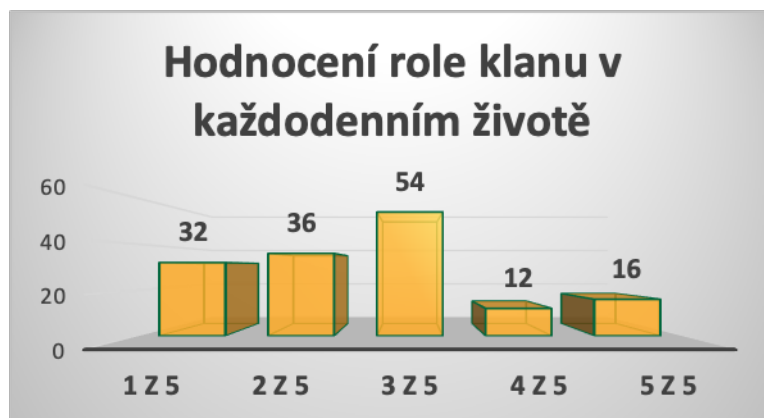
Otázka č. 6: Jaký je podle Vás rozdíl v situaci ohledně klanů dnes a v minulosti?

Graf 6: Porovnání současnosti a minulosti klanů
Zdroj: Vlastní výzkum

Respondenti byli dotázáni na názor vyplývající z rozhovorů, kde se většina informátorů přiklonila k tomu, že klany jsou spíše věcí historie a dnes jsou pouze symbolické. Pouze 23 % respondentů se přiklonilo k tomu, že klany mají kromě symbolického významu dnes také praktický význam. Na druhou stranu většina respondentů, tedy 62 % uvedla, že klany dnes mají pouze symbolický význam a 15 % respondentů uvedlo, že nevědí.

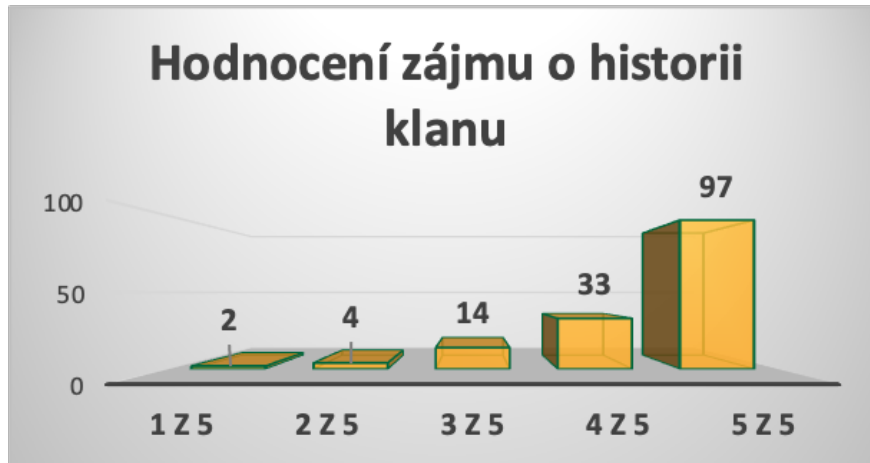
Otázka č. 7: Na stupnici od 1 do 5, jakou roli hrají klany ve Vašem životě?

Graf 7: Hodnocení role klanu v každodenním životě
Zdroj: Vlastní výzkum

Tato otázka měla za cíl otestovat sílu role klanu v každodenním životě. Síla je testována stupnicí s hodnotami od 1 do 5, kde 1 je „velmi slabá role“ a 5 znamená „velmi silná“ role. Nejvíce dotazovaných uvedlo stupně „3“ (54), „2“ (36) a „1“ (32). Silnější hodnotu „4“ uvedlo 12 a hodnotu „5“ uvedlo 16 dotazovaných.

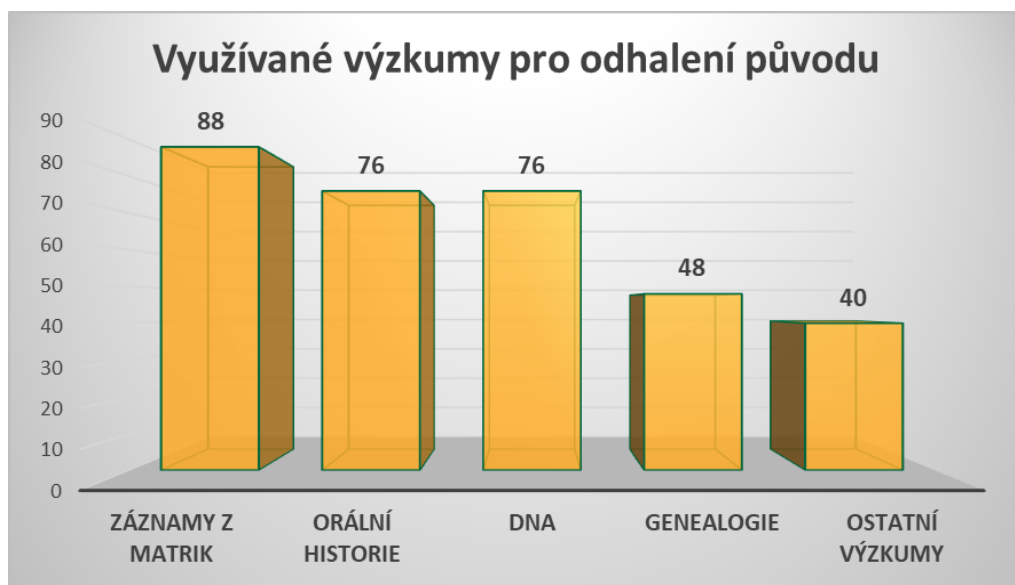
Otázka č. 8: Na stupnici od 1 do 5, jak se zajímáte o svou klanovou historii?

Graf 8: Hodnocení zájmu o historii klanu
Zdroj: Vlastní výzkum

Pro otestování zájmu respondentů o klanovou identitu byl vytvořený stejný koncept otázky, kde se nachází 5 hodnot, kde hodnota 1 znamená: „vůbec se nezajímám“ a 5 znamená: „velmi se zajímám“. Podle výsledků z šetření bylo zjištěno, že nejvíce respondentů, a sice 97 ohodnotilo svůj zájem nejvyšším stupněm „5“. Stupeň 4 uvedlo celkem 33 respondentů, stupeň „3“ označilo 14 respondentů a 4 dotazovaní uvedli stupeň „2“. Pouze dva dotazovaní uvedli nejnižší stupeň „1“.

Otázka č. 9: Jaký typ výzkumu jste prodělal, abyste odhalil/la svůj původ?

Graf 9: Využívané výzkumy pro odhalení původu
Zdroj: Vlastní výzkum

U této otázky bylo umožněno nakombinovat více možností pro odeslání, co nejrelevantnější odpovědi od každého respondenta. Klíčovým ukazatelem této otázky je, které výzkumy se používají nejvíce a jak moc velké propady jsou mezi jednotlivými výzkumy. Nejpoužívanějšími výzkumy pro určení původu, tedy výzkumy, které pomohou určit k jakému klanu se váže původ byly zvoleny „Záznamy z matrik“ (88), DNA testování (76) a Orální historie (76). Z grafu je viditelné, že tyto typy výzkumů nemají velké rozdíly mezi sebou a velký rozdíl nastává až u Genealogie, tedy využití genealogické agentury, aby stopovala původ do historie. Tu uvedlo pouze 48 dotazovaných a 40 respondentů uvedlo ostatní výzkumy.

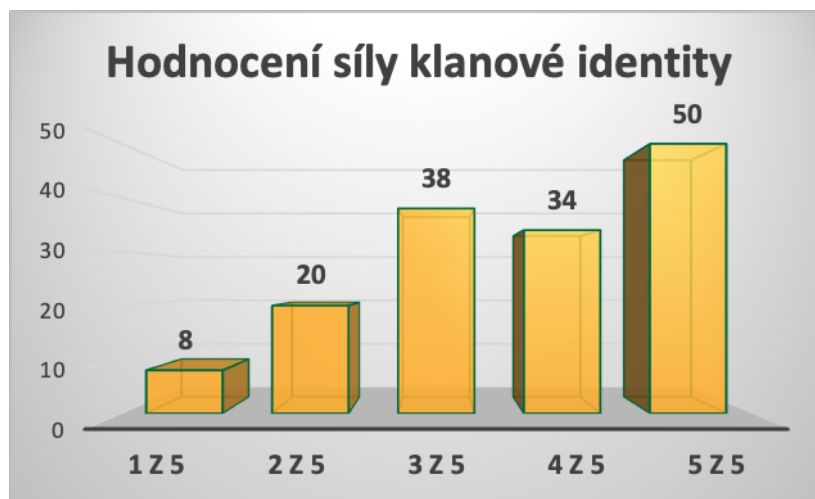
Otázka č. 10: Existují klany, které v dnešní době nemáte rád/ráda?

Graf 10: Nenávist vůči ostatním klanům
Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 150 respondentů uvedlo pouze 14 (9 %), že existuje klan, který nemají rádi. Dotázaným bylo umožněno vyjádřit konkrétní klan. Nejčastěji se zde uvedlo Campbell a MacDonald. Zbytek dotazovaných, tedy 136 (91 %) uvedlo, že není klan, který by dnes neměli rádi.

Otázka č. 11: Na stupnici od 1 do 5, jak silná je podle Vás vaše klanová identita?

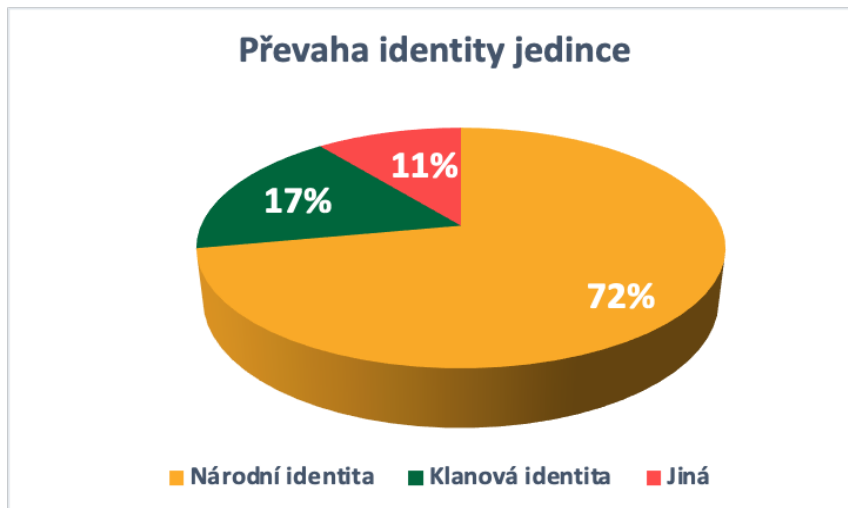
Graf 11: Hodnocení síly klanové identity
Zdroj: Vlastní výzkum

Tato otázka měla za cíl nechat respondenty zhodnotit sílu své klanové identity, kterou v sobě cítí. Pro její zhodnocení byla využita škála od 1 do 5, kde 1 znamená „velmi slabá“ a 5 znamená „velmi silná“. Zde jsou odpovědi značně vyrovnané. Nejvíce dotázaných ohodnotilo svojí identitu stupněm „5“, tedy 50 respondentů zhodnotilo svou

klanovou identitu, jako velmi silnou. Dále nejvíce respondentů zhodnotilo svou identitu stupněm „4“ (34) a stupněm „3“ (38).

Otázka č. 12: Která identita u Vás převládá?

Graf 12: Převaha identity jedince
Zdroj: Vlastní výzkum

Závěrečná otázka měla nechat znodnotit dotazované, která identita u nich převládá, zda ta národní, klanová nebo nějaká jiná identita, která nebyla zmíněna. Z celkového počtu dotázaných uvedlo celkem 108 (72 %) respondentů, že u nich převládá národní identita. Pouze 26 (17 %) dotázaných uvedlo, že u nich převládá identita klanová. Zbýlých 16 (11 %) respondentů uvedlo, že u nich převládá jiná identita.

4.6. Shrnutí dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření bylo provedeno mezi celkem 150 respondenty, z tohoto celku bylo 96 žen a 54 mužů.

V kapitole 4.4. informátoři udávají, že v USA je mnohem větší zájem o skotské klany než ve Skotsku, toto tvrzení částečně podpírá fakt, že 48 % respondentů uvedlo, že pochází z USA a ze Skotska pochází pouze 9,3 % dotázaných. Pouze 25 % dotázaných patří do klanové společnosti svého příslušného klanu, 51 % do žádného nepatří a 21 % sice zatím nepatří, ale zvažují připojení. Klanové společnosti tedy zatím nejsou tak časté u lidí, kteří odvozují svůj původ od nějakého klanu nebo tento původ zatím neobjevili. Zajímavé zjištění však je, že 57 % respondentů jsou členy ve skupinách, které patří jejich klanu na Facebooku. Toto zjištění podporuje tvrzení informátorů v kapitole 4.4, že sociální síť

mají značný vliv na komunikaci a sdílení mezi jednotlivými členy a zřejmě jsou také jednodušší a efektivnější než klanová shromáždění.

Klanová shromáždění se pořádají ve skotských diasporách po celém světě a jedná se o příležitost, jak získat spoustu historických informací a více poznat svůj klan. Podle respondentů tato shromáždění zatím nejsou příliš objevena, téměř polovina respondentů uvedla, že se těchto shromáždění zatím neúčastnila, ale v budoucnu se jistě zúčastní, 24 % se nepravidelně účastní a zhruba 13 % se účastní pravidelně každý rok.

Jak již bylo zmíněno v kapitole **3.8.3.**, klany v 19. století zažily svou částečnou díky Viktoriánské éře, která díky spisovatelům jako byl Walter Scott přinesla značnou romantizaci života na skotské Vysočině. Po 18. století klany přestaly plnit svou roli a v dnešním světě již klany nemají velký význam pro život. Podle informátorů v kapitole 4.4. jsou dnes klany pouze záležitostí minulosti. Toto tvrzení podporuje vyjádření respondentů, podle kterých klany dnes plní pouze symbolickou roli. Zároveň se respondenti pomocí stupnice od 1 do 5, kdy 1 je velmi nízká a 5 velmi vysoká vyjádřili k tomu, jakou roli mají klany v jejich každodenním životě. Při aplikaci váženého aritmetického průměru je získána hodnota 2,63, která se přiklání k nižšímu významu. Na rozdíl od vlivu dnešních klanů na život je podle respondentů velký zájem o historii těchto klanů. Podle stupnice od 1 do 5 více jak 66 % respondentů uvedlo na stupnici č. 5, které znamená obrovský zájem o historii klanů. Pro ověření váženým aritmetickým průměrem je získána hodnota 4,3. Toto zjištění podporuje výsledky informátorů z kapitoly 4.4., kde bylo zjištěno, že informátoři mají velmi dobré povědomí o historii v kontextu s klany a také historií Skotska a Anglie.

Zájem o trasování původu dnes roste, podle respondentů je dnes nejvyšší zájem o DNA testování, vyhledávání původu pomocí záznamu z matrik a pomocí orální historie. Díky možnosti využití více odpovědí na otázku, jaké výzkumy dotázaní podstoupili, aby vyhledali svůj původ bylo od 150 dotázaných získáno celkem 328 odpovědí a podle podílu těchto čísel, tedy $328 / 150 = 2,18$ lze tvrdit, že dotázaní lidé podstoupili průměrně 2 výzkumy pro hledání svého původu.

Nenávist a spojenectví mezi jednotlivými klany bylo velmi běžné a jednotlivé klany mezi sebou vedly buď spory nebo se snažili být ve spojeneckém vztahu, i když tyto fáze vztahů se velmi často měnily, protože klany byly značně agresivní. Podle respondentů však nenávistné vztahy vůči jiným klanům již nepatří do moderní společnosti. Z celkového počtu 91 % respondentů uvedlo, že není klan, který by neměli rádi a 9 % uvedlo,

že existuje klan, který nemají rádi. Podobně se vyjádřili také informátoři v kapitole 4.4, podle kterých dnes již nejsou lidé, co se mezi sebou nemají rádi na základě toho, že původem patří k jinému klanu.

Klanová identita je podle informátorů v kapitole 4.4 dnes spíše velký kus historie, který je navíc zromantizovaný a oddaluje se od toho, jak ve skutečnosti život v klanech vypadal. Respondenti v dotazníkovém šetření uvádí svou klanovou identitu na stupnici od 1 do 5 a při použití váženého aritmetického průměru z této stupnice vychází hodnota 3,65, což je podle stupnice lehce nadprůměrná hodnota.

Vzhledem k tomu, že klany dnes existují pouze na symbolické úrovni a lidé místo součástí klanů jsou občané státu, převládá u nich místo toho národní identita. Dotazovaní udávají, že u 72 % z nich převládá jejich národní identita oproti klanové, pouze 17 % uvádí, že u nich převládá klanová identita a 11 % uvádí jinou identitu.

4.7. Testování hypotéz

Hypotézy stanovené pro kvantitativní výzkum budou otestovány jednotlivě v následujících podkapitolách.

4.7.1. Testování hypotézy č. 1

- Předpokládá, že lidé žijící mimo území Velké Británie jeví větší zájem o historii
- H_0 = Existuje rozdíl v zájmu o historii mezi lidmi, kteří nežijí na území Velké Británie a mezi lidmi, kteří zde žijí.
- H_1 = Neexistuje rozdíl v zájmu o historii mezi lidmi, kteří nežijí na území Velké Británie a mezi lidmi, kteří zde žijí.

Příslušnost	1	2	3	4	5	Hodnota
V. Británie	1(0,32)	1(0,64)	2(2,24)	5(5,28)	15(15,52)	24
Ostatní země	1(1,68)	3(3,36)	12(11,76)	28(27,72)	82(81,48)	126
Celkem	2	4	14	33	97	150

Tabulka 1: Kontingenční tabulka k Hypotéze č. 1
Zdroj: Vlastní výzkum

Vybraná pole tabulky č. 1 obsahují pozorovanou četnost „P“ a v závorkách očekávanou četnost „O“. Čísla, která jsou uvedena pod tabulkou a vedle tabulky představují marginální četnosti. Test je prováděn na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Pro jednotlivá pole je vypočítána hodnota $(P - O)^2 / O$. Testované kritérium χ^2 je vypočítáno jako součet

hodnot $(P - O) / O$ pro všechna pole tabulky. $\chi^2 = 2,0303$. Počet stupňů volnosti je stanovený vzorcem $f = (r - 1) \cdot (s - 1)$; $f = 4$ Ve statistických tabulkách nalézáme kritickou hodnotu testového kritéria $\chi^2_{0,05(4)} = 9,488$

Vypočítaná hodnota χ^2 je nižší než hodnota kritická, proto je přijata hypotéza H_0 a alternativní H_1 je zamítnuta. Výsledek hypotézy č. 1: Na základě testovaných hypotéz lze konstatovat, že neexistuje statisticky významný rozdíl v odlišném zájmu historie na základě místa, kde lidé žijí.

4.7.2. Testování hypotézy č. 2

Hypotéza č. 2 předpokládá, že lidé žijící mimo území Velké Británie vnímají více svou klanovou identitu než lidé, kteří zde žijí.

- H_0 = Existuje rozdíl ve vnímání klanové identity mezi lidmi, kteří nežijí na území Velké Británie a mezi lidmi, kteří zde žijí
- H_1 = Neexistuje rozdíl ve vnímání klanové identity mezi lidmi, kteří nežijí na území Velké Británie a mezi lidmi, kteří zde žijí.

Hodnota	1	2	3	4	5	Hodnota
V. Británie	3(1,28)	1(3,20)	4(6,08)	6(5,44)	10(8,00)	24
Ostatní země	5(6,72)	19(16,80)	34(31,92)	28(28,56)	40(42,00)	126
Příslušnost	8	20	38	34	50	150

Tabulka 2: Kontingenční tabulka k hypotéze č. 2
Zdroj: vlastní výzkum

$$\chi^2 = 6,0631$$

Počet stupňů volnosti: $f = 3$

Ve statistických tabulkách je kritickou hodnotou testového kritéria $\chi^2_{0,05(3)} = 9,488$. Vypočítaná hodnota χ^2 je nižší než hodnota kritická, proto je přijata hypotéza H_0 a alternativní H_1 je zamítnuta. Výsledek hypotézy č. 2: Na základě testovaných hypotéz lze konstatovat, že neexistuje statisticky významný rozdíl v odlišném vnímání klanové identity na základě místa, kde lidé žijí.

4.7.3. Testování hypotézy č. 3

Hypotéza č. 3: Předpokládá, že muži a ženy vnímají svou národní identitu stejně.

- H_0 = *Muži a ženy vnímají svou národní identitu stejně*
- H_1 = *Muži a ženy vnímají svou národní identitu odlišně*

Pohlaví	Národní identita	Klanová identita	Druh identity
Ženy	69(67,70)	15(16,30)	84
Muži	39(40,30)	11(9,70)	50
Celkem	108	26	134

Tabulka 3: Kontingenční tabulka k hypotéze č. 3
Zdroj: vlastní výzkum

$$\chi^2 = 0,344$$

Počet stupňů volnosti: $f = 1$

Ve statistických tabulkách je kritickou hodnotu testového kritéria $\chi^2_{0,05(3)} = 3,841$.

Vypočítaná hodnota χ^2 je nižší než hodnota kritická, proto je přijata hypotéza H_0 a alternativní H_1 je zamítnuta. Výsledek Hypotézy č. 3: Na základě testovaných hypotéz lze konstatovat, že neexistuje statisticky významný rozdíl ve vnímání národní identity mezi muži a ženami.

5. Zhodnocení výsledků práce

Cílem praktické části a jeho výzkumu bylo definovat, jaká je skotská klanová identita ve 21. století. K naplnění výsledků výzkumu byla využita kombinace kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Kvalitativní výzkum byl využit k tomu, aby byl výzkumný problém prozkoumán dostatečně do hloubky pomocí polo-standardizovaných rozhovorů, ze kterých byly stanoveny 3 hypotézy pro kvantitativní výzkum. Rozhovory byly provedeny s 11 informátory a jsou k dispozici v příloze. Dotazníkové šetření bylo rozdáno mezi 150 respondentů, kteří se dobrovolně k tomuto výzkumu přihlásili.

Skotsko má dnes okolo 5,5 milionu obyvatel a ve světě žije zhruba 50 milionů obyvatel, kteří mají skotské předky. Tak velké číslo má za následek migrace v 19. století, která vyústila kvůli čistkám na Vysočině, které byly hořkou tečkou za koncem skotského klanového systému a klany. Ty byly na území Skotska zhruba od 11. století a v té době až do svého konce. Život v nich představoval zřejmě jediný způsob, jak odolat nehostinným podmínkám na skotské Vysočině. Díky této migraci se do celého světa a převážně do Spojených států amerických a Kanady dostala příjmení jako Macdonald, Armstrong, Campbell, Mackintosh a podobně. Tito lidé mají stejné předky jako mají lidé žijící na území Velké Británie, a především ve Skotsku, avšak každý vnímá svou historii a svou klanovou identitu.

Podle rozhovorů s informátory je zcela evidentní, že lidé, kteří jsou potomky předka z nějakého klanu mají velký zájem o svou historii. Informátoři toto potvrdili tím, že byli nejen schopni představit svůj klan (zde se délka odpovědi občas lišila), ale alespoň z části byli schopni popsat otázky tazatele na různá témata jako je jakobitská rebelie, role žen v klanech, čím byl jejich klan významný atd. Zájem o historii potvrzují také dotazovaní respondenti, kteří na stupnici od 1 do 5 dosáhli svými odpovědi průměrné hodnoty 4,46, tedy téměř maximální zájem. Podle analýzy získaných odpovědí bylo zároveň na základě ověřování hypotéz zjištěno, že lidé, kteří nežijí ve Velké Británii se více zajímají o svou historii než lidé, kteří ve Velké Británii žijí. Toto tvrzení potvrdilo také několik informátorů během rozhovoru, když tvrdili, že lidé, kteří nežijí ve Skotsku mají paradoxně větší zájem o svou historii než lidé, kteří zde žijí.

Klany během svého fungování představovaly unikátní společnost, ve které lidé žili, protože jiný způsob života tehdy na Vysočině neexistoval a také to byl v podstatě jediný

způsob, jak v drsných podmínkách přežít. Dnes již klany nejsou pro jeho členy z praktického hlediska nijak důležité a dokazují to výpovědi informátorů, kteří se shodují na tom, že klany dnes představují pouze symboliku a nosiče jejich historie a kultury, které se předávají z generace na generaci. Stejný názor na důležitost má také široká veřejnost, podle 62 % dotázaných mají klany dnes pouze symbolický význam.

Lidé po celém světě, především ve spojených státech jsou velmi motivováni k hledání svého původu. Jedním z důvodů je jistě to, že v 19. a ve 20. století několik osobností velmi proslavilo některá příjmení např. MacDonald, Armstrong, Murray a lidé se stejným příjmením začali mít naději, že zrovna jejich rodinná větev by jakkoliv mohla být příbuzná s těmito významnými lidmi. Dalším jistě mnohem logičtějším důvodem je zájem zjistit, kdy se předkové jednotlivců například dostali na území Spojených států. Podle informátorů si lidé dnes běžně najímají profesionální genealogické společnosti, sami prohledávají matriky, podstupují DNA testování pro trasování původu, nebo mají genealogii jako svůj koníček. Vysokou motivaci hledání svého původu rovněž potvrzují dotázaní respondenti skrz dotazníkové šetření, podle jejich odpovědí každý respondent využil průměrně 2 výzkumy pro hledání svého původu.

Pokud je dnes jedinec součástí nějaké klanové společnosti, jeho život to nijak neovlivňuje. Členství v klanových společnostech, které dnes existují, nelze porovnávat s klany a s životem v nich během jejich existence na Vysočině. Toto tvrzení dokazují respondenti v dotazníkovém šetření, kdy formou bodového hodnocení zkoumali vliv klanů na jejich každodenní život. Nejvíce lidí ohodnotilo roli klanu 1 až 3 a podle aplikace váženého aritmetického průměru je získána hodnota 2,63, tedy spíše nižší vliv na život.

Skotská klanová identita ve 21. století stále existuje a v životě jednotlivců, kteří svůj původ odvozují od nějakého historického klanu, hraje určitou roli. Je zcela zřejmé, že lidé, kteří se o toto téma zajímají se budou snažit tuto identitu předávat dál na své potomky, ovšem je zcela evidentní, že její míra se bude buď udržovat na stejné hodnotě nebo bude v průběhu času slábnout. Během fungování klanů ve Skotsku byla mezi členy silná kolektivní identita, kdy se jednotlivci ostře vyhraňovali vůči jiným klanům. Území byla pečlivě střežena a svou rivalitou tuto identitu neustále udržovali. Více než národní identita převládala na skotské Vysočině klanová identita a tyto dvě identity jsou dnes každá na zcela jiných úrovních. Zatímco klan byl místem, kde lidé prožili a případně za něj také položili svůj život, dnes je to stát a národ jehož potomci jsou jeho součástí. Pokud jedinec cítí svou klanovou identitu, zcela jistě vnímá více svou národní identitu. Člověk je dnes

členem národa a státu ve kterém se tento národ nachází a vnímá svou národní hrdost. Toto tvrzení potvrzují dotázaní, podle kterých u nich více převládá národní identita než ta klanová. I když jsou lidé dnes součástí států a více se cítí jako členové národa než jako členové klanu, někteří mají stále svou klanovou identitu jako důležitou součást sebe sama. Tu potomci klanů vnímají ve formě historie a kultury na kterou jsou pyšní, ale oddělují jí od svého každodenního života. Jejich klanová identita představuje částečně kulturu, která dnes zahrnuje nošení kiltu se specifickým tartanem, hru na dudy nebo Skotské hry s klanovými shromážděními. Na druhou stranu je to ale také historie předávaná prozaickými či odbornými publikacemi a vyprávěním.

6. Závěr

Cílem této práce bylo nalézt odpověď na výzkumnou otázku, jak lidé vnímají svou klanovou identitu ve 21. století. K vyhodnocení této výzkumné otázky byly vybrány výzkumné podotázky týkající se současného vnímání skotských klanů lidmi, kteří jsou buď jejich součástí nebo jejich předkové do těchto klanů patřili. Dále se zkoumala motivace vyhledávání původu, role klanů v každodenním životě a jejich důležitost ve 21. století, zájem o klanovou historii a také rozdíl ve vnímání klanů mezi lidmi, kteří žijí na území Velké Británie a mezi lidmi, kteří žijí mimo ni.

Diplomová práce nejprve vytyčila výzkumný cíl a metodiku, pomocí které byl cíl splněn. Práce nejprve využívá kvalitativní výzkum, konkrétně polostrukturované rozhovory, kde informátoři měli možnost vyjádřit se svým názorem k otázkám tazatele. Druhou část tvořil kvantitativní výzkum a dotazování metodou dotazníkového šetření, které přímo navázalo na provedené rozhovory a na konci byly otestovány hypotézy, které byly vytvořeny. Práce se dále zabývala teoretickou částí, kde byla nejprve představena literární rešerše, která obsahuje odbornou literaturu, kterou autor použil pro psaní této práce. Dále se práce zabývala popsáním a rozdělením identity a detailně představila národní identitu. Teoretická část dále popisovala vývoj dějin Skotska a celých britských ostrovů, na kterých se nachází, a zaměřila se na důležité události týkající se skotské historie během válek o nezávislost, na nezávislost Skotska a postupný návrat k unii, který byl zpečetěn v roce 1707. Poté se práce zabývala skotskými klany. Byl popsán vznik, fungování a kultura klanů a práce také stručně popsala historii autorem vybraných klanů. Dále se podrobně věnovala událostem, které vedly ke vzniku jakobitů, jež vyústily v rebelii klanů Vysočiny proti anglické koruně, což byl začátek konce skotského klanového systému. Dále se práce věnovala samotnému konci klanového systému, který znamenal migraci a rozprostření skotské kultury a také potomků klanů do celého světa. Na závěr se teoretická část zmínila o současnosti a popsala, výzkumy zkoumání původu a klanové společnosti.

Praktická část nejdříve popsala výzkumný problém, podle kterého byla vytvořena hlavní výzkumná otázka a podotázky, které na ní navazují. Poté představila informátory, kteří figurují v kvalitativní části praktické práce a se kterými byly uskutečněny rozhovory.

Na základě výsledků rozhovorů byly vytvořeny hypotézy a dotazníkové šetření bylo sestaveno na základě výzkumné otázky a podotázek.

Informátoři měli možnost prokázat znalosti historie klanu od kterého odvozují svůj původ. Bylo zjištěno, že lidé mají velmi dobrou znalost své historie a lze konstatovat, že o toto téma je velký zájem, což dokazuje rozsah témat, ke kterým se informátoři mohli vyjádřit, mezi ně patří například významná bitva u Cullodenu v roce 1746, vztahy mezi jednotlivými klany, postavení žen ve společnosti nebo tradice a původ klanu jejich předků. Tento závěr rovněž potvrzen respondenty v kvantitativním výzkumu, podle kterých je zájem o klanovou historii velmi vysoký.

Z rozhovorů vyplynulo, že klany v minulosti představovaly způsob, jak přežít v drsných podmínkách skotské Vysočiny. Dnes již ale tyto podmínky není nutné překonávat žádnou takovou společností, a tak jsou klany pro lidi pouze součástí historie a role klanu je spíše symbolická než praktická. Stejně se k tomuto tématu vyjádřili také dotázaní respondenti, podle kterých je role klanu symbolická. Toto tvrzení potvrzuje také, že lidé již nechovají nenávist vůči klanům, které dříve byly zneprátené.

Podle rozhovorů s informátory je zkoumání původu dnes především v Americe velmi populární koníček a existuje obrovská motivace lidí vyhledávat svůj původ. To potvrdili také respondenti, podle jejich odpovědí lidé průměrně využijí průměrně dvě formy výzkumu k nalezení svého původu. Také je velmi populární genealogie a její genetická disciplína a v neposlední řadě orální historie. Důvodů pro hledání svého původu je několik. Jednak se lidé velmi zajímají o to, odkud přišli jejich předkové a pokud mají významné příjmení, velmi doufají, že by mohli být příbuzní nějaké významné klanové větvi nebo osobnosti. Obě varianty jsou však velmi nepravděpodobné, protože v historii si lidé brali příjmení náčelníků, aniž by s ním měli nějakou příbuzenskou vazbu a velmi často se také stávalo, že spousta lidí si toto příjmení nepřevzala a je zřejmě velmi těžké vystopovat jejich původ. Lidem také může imponovat myšlenka, že jejich předkové byli hrdinové, kteří bojovali za svobodu Skotska v pestrých kiltech, což je zromantizovaná realita skotských klanů.

Lidé vnímají skotskou klanovou identitu ve 21. století především jako velký kus historie, který je ke všemu značně zromantizovaný. Podle Skotů mají hlavně Američané o klanech toto velmi romantické mínění. Kromě historie je tu také kultura, která představuje tradiční odívání, klanová shromáždění a udržování klanové myšlenky ve formě klanových společností po celém světě nebo na sociálních sítích. I přes to všechno je zájem

o klanovou identitu z pohledu mladých lidí slabý, což je výzva pro klanové společnosti, které musí vynaložit více prostředků a doufat, že dokážou oslovit i tyto lidi. Informátoři se vyjádřili, že klanovou identitu vnímají jako historii a kulturu, která zde po klanech zůstala. Co se týče síly identity, je to pro informátory podle výpovědí a podle hodnocení respondentů dost subjektivní téma. Informátoři se sice shodují na historickém a kulturním významu, na druhou stranu respondenti jí hodnotí velmi různě a podle odpovědí lze konstatovat, že vnímání identity je různé a pokud existuje, je to historie klanů, romantizovaná gaelská kultura a lidé kteří je ať už přes klanové asociace nebo jen virtuálně udržují při životě. Je také důležité zmínit, že klanová identita se může dnes udržovat díky tomu, že se lidé mohou spojovat pomocí sociálních sítí po celém světě, ty mají podle informátorů obrovský vliv na toto téma, ať už v kontextu komunikace, nebo předávání historie.

Klany na území Skotska během své existence zažily velmi bohatou minulost, která se přímo dotýkala vývoje dějin britských ostrovů a formování moderního Skotska. Zatímco v historii byly klany drsná společenství, jehož členové se snažili dělat cokoli, aby na území Vysočiny přežili, dnes jsou pouze romantizovanou kulturní vzpomínkou, která motivuje lidi po celém světě zajímat se o svůj původ, který napomáhá k zodpovězení základních identifikačních otázek, jako kdo jsou a odkud pochází. Národ spojuje jednotný jazyk, historie a kultura, v případě Skotska je však zajímavé, že v těchto třech oblastech se neustále nacházejí prvky, které byly symbolické pro skotské klany.

7. Citovaná literatura

- Anderson, B. (2006). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. New York: Verso. ISBN-13: 978-1-84467-086-4
- Báčová, V. (2003). *Osobná identita - Konštrukcie*. Tišnov: SCAN. ISBN 80-86620-06-9.
- Báčová, V. (2008). *Identita v sociální psychologii*. Praha: Grada. ISBN 978-80-2471428-8.
- Borland, S. (2015). Načteno z Highland Titles: <https://www.highlandtitles.com/blog/clans-scotland-campbell/>
- Borland, S. (2018). Načteno z Highland Titles: <https://www.highlandtitles.com/blog/clans-scotland-mackenzie/>
- Borland, S. (2019). Načteno z Highland Titles: <https://www.highlandtitles.com/scottish-clans-and-families/>
- Brubaker R., F. C. (2000). Beyond "identity". *Theory and Society*, http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/brubaker/Publications/18_Beyond_Identity.pdf.
- Coakley, J. (2012). *Nationalism, Ethnicity & the State: Making & Breaking Nations*. Washington, DC: Sage Publishing. ISBN-13 : 978-1446247433
- Connection, S. (2020). *Scots Connection*. Načteno z https://www.scotsconnection.com/clan_crests/forbes.htm
- Devine. (1988). *The Great Highland Famine: Hunger, Emigration and the Scottish Highlands in the Nineteenth Century*. Edinburgh: J. Donald. ISBN-13 : 978-0859762014
- Devine, T. M. (1992). *Scottish Emigration and Scottish Society*. Edinburgh: J. Donald. ISBN-13 : 978-0859763707
- Editors, B. (2020). *BBC History*. Načteno z Jacobites and the Union: http://www.bbc.co.uk/history/scottishhistory/union/features_union_jacobites.shtm
- FDNAS. (2017). Načteno z http://www.fdnas.cz/index.asp?cmd=kapitola&id_kapitoly=3
- Fisher, A. (1990). *A Traveller's History of Scotland*. Adlestrop: The Windrush Press. ISBN: 9781905214686.
- Frank, J. (2007). *Skotsko*. Praha: Libri. ISBN: 978-80-7277-344-2.
- Gellner, E. (2003). *Nacionalismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN: 80-7325-023-3.
- Goodar. (nedatováno). *The Statutes of Iona in Context*.

- Goodare J., “*The Statutes of Iona in Context*,” *Scottish Historical Review* 78 (April 1998): 31-57.
- Goring, R. (2008). *Scotland: The Autobiography*. Londýn: Penguin Books. ISBN-13 : 978-1590200735.
- Houston R. A., I. D. (1989). *Scottish Society 1500–1800*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN-13 : 978-0521891677.
- Ivan Hlaváček, J. K. (2002). *Vademecum pomocných věd historických* . Jinočany: H+H. ISBN: 80-7319-004-4.
- LEARNEY, T. I. (1964). *The Tartans of the Clans and Families of Scotland*. Edinburgh: Johnston & Bacon. ISBN 13: 978-0717945016.
- Lenman, B. (1980). *The Jacobite Risings in Britain 1689-1746*. London: Methuen. ISBN 13: 9781898218203.
- Lenman, B. (1984). *The Jacobite Clans of the Great Glen 1650-1784*. London: Methuen London Ltd. ISBN-13 : 978-1898218197
- Lenman, B. (2020). *The Jacobite Diaspora 1688-1746: From Despair to Integration*. Načteno z History Today: <http://www.historytoday.com/bruce-lenman/jacobite-diaspora-1688-1746-despair-integration>
- Lynch, M. (2007). *Scotland: A New History*. Londýn: Pimlico. ISBN-13 : 978-0712698931
- MacInnes, A. (1996). *Clanship, Commerce, and the House of Stuart*. Linton: Tuckwell Press. ISBN-13 : 978-1898410249.
- Mackay, J. (2008). *Pocket Scottish History*. Broxburn: Lomond Books. ISBN-13 : 978-1842040430.
- Margaret MacArthur, E. A. (1874). *History of Scotland*. New York: Henry Holt and Company. ISBN-13 : 978-1499575071.
- Maurice, A. (1952). *England in the Seventeenth Century*. Maryland: Penguin Books.
- Miller, J. (1983). *The Glorious Revolution*. New York: Longman. ISBN-13 : 978-0582292222
- Poole, R. (1999). *Nation and Identity*. New York: Routledge. ISBN 13: 978-0415126229.
- Prestwich, M. C. (2020). *Encyclopaedia Britannica*. Načteno z Britannica: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/615557/United-Kingdom/44871/The-Popish-Plot>
- Richards, E. (2013). *The Highland Clearances*. Birlinn Ltd. ISBN-13 : 978-1780271651

- Roberts, J. L. (2000). *Clan, King and Covenant: History of the Highland Clans from the Civil War to the Glencoe Massacre*. Edinburgh: Edinburgh University Press. ISBN-13 : 978-0748613939
- Roberts, J. L. (2001). *The Jacobite Wars: Scotland and the Military Campaigns of 1715 and 1745*. Edinburgh: Polygon. ISBN-13 : 978-1902930299.
- Rodriguez, G. (2014). How Genealogy Became Almost as Popular as Porn. *Time*, stránky <https://time.com/133811/how-genealogy-became-almost-as-popular-as-porn/>.
- Řeháková, B., K. V. (2000). National Identity and National Pride in Europe: A Study in Mine Member States of the European Union (2000). *Czech Sociological Review*, 489-08.
- Říčař, K. (1995). *Úvod do genealogie (kdo jsou moji předkové a odkud přišli?)*. Praha. ISBN: 80-7012-082-7
- ScotClans, E. o. (2020). *ScotClans*. Načteno z <https://www.scotclans.com/scottish-clans/the-clan-system/>
- Smith, A. D. (1991). *National Identity*. Reno: University of Nevada Press. ISBN-13 : 978-0874172041
- Titles, E. o. (2020). *Highland Titles*. Načteno z <https://www.highlandtitles.com/scottish-clans-and-families/>
- Vallance, E. (2011). *BBC*. Načteno z http://www.bbc.co.uk/history/british/civil_war_revolution/glorious_revolution_01.shtml
- Vaněk, M. –M. (2015). *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2931-5.
- Way, G. (1994). *Scottish Clan & Family Encyclopedia*. Glasgow: HarperCollins. ISBN-13 : 978-0004705477
- Way, G. (1995). *Clans & Tartans*. Glasgow: HarperCollins Publishers. ISBN 0-00-470810-5.
- Wilson, J. K. (2007). Imagining a Homeland: Constructing Heimat in the German East, 1871-1914. *National Identities*, 331-349.
- Wormald, J. (2007). *Dějiny Skotska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7106-875-4

8. Seznam příloh

Příloha č. 1: Ukázka dotazníku pro respondenty

Scottish Clan Identity in the 21st century

Hello and welcome to my survey.

My name is Lukáš Linka, I am from the Czech Republic and I am writing diploma thesis on Czech University of Life Sciences in Prague. My topic is The Scottish Clan Identity in the 21st century and I would like to ask you to complete this survey which will be very useful to me.

Thank you so much!

What is your gender?

Male

Female

Where do you live?

Scotland

The United States of America

Canada

England

Ireland

New Zealand

Australia

If none, please fill your country

Type your answer

100 characters remaining

What clan are you from? (What clan is connected with your ancestry?)

Type a sentence

250 characters remaining

Are you a member of any clan society?

Yes

No

No, but I am going to become a member in the future

Are you a member of any Facebook group that is associated with your clan?

Yes

No

How often do you visit or participate in any Clan gatherings?

Regularly, every year

I do go there, but not every year

I have been there, once

I have never been there and I never will

I have never been there but I am going to go there in the future

What is the situation with clans nowadays compared to the past?

Nowadays, there is symbolical and practical purpose of clans

Nowadays, there is only symbolical purpose of clans

I don't know

On a scale of 5 stars (where 5 is "very high" and 1 is "very low"), how big is a role of clans in your life?

★ ★ ★ ★ ★

0/5

On a scale of 5 stars (where 5 is "very interested" and 1 is "not at all", are you interested about your clan history?

★ ★ ★ ★ ★

0/5

Have you experienced any type of research to find your ancestry?

DNA testing

Birth/church/death/goveremnt researches

Oral history

Genealogy agencies

Other researches such as

Type your answer

100 characters remaining

Does exist any clan that you do not like?

No, I don't feel any hate against other clans

Yes, I don't like

Type your answer

100 characters remaining

Based on history, does exist any clan that you do not/did not like?

No

Yes, I do not like/did not like

Type your answer

100 characters remaining

On a scale of 5 stars (where 5 is "very high" and 1 is "very low"), how strong do you feel is your clan identity?

★ ★ ★ ★ ★

0/5

Which identity do you feel is stronger?

National identity (I am Scottish, American, Canadian etc.)

Clan identity (I feel more like "clan name")

Other identity

Type your answer

100 characters remaining

Zdroj: Vlastní výzkum

Příloha č. 2: Dílo „An Incident in the Rebellion of 1745“

Malba známá také jako „The Battle of Culloden“ znázorňující boj mezi jakobity a anglickými vojsky 16. dubna 1746.

Zdroj: <https://www.rct.uk/collection/401243/an-incident-in-the-rebellion-of-1745>

Příloha č. 3: Ukázka tradičního oděvu v 18. století

Ukázka tradičních oděvů lidí vyššího postavení v 18. století.

Zdroj: <https://www.pinterest.ca/pin/263460646927492655/>

Příloha č. 4: Ukázka disciplín ze Skotských her v České republice

Ukázka těžkoatletické disciplíny hod závažím do dálky

Zdroj: <https://www.skotskehry.cz/>

Ukázka těžkoatletické disciplíny: hod skotským kladivem

Zdroj: <http://www.highlandgames.cz/blog-page/hod-skotskym-kladivem>

Příloha č. 5: Ukázka svateb se skotskou tématikou

Svatba se skotskou tématikou: ženich a jeho svědci nosí kilt většinou se stejným rodinným tartanem a nevěsta má klasické svatební šaty doplněné o šálu nebo jiný kus oděvu s tartanem, který je stejný jako ženicha.

Zdroj: <https://holidappy.com/party-planning/How-to-Plan-a-Scottish-Wedding>